

TREBALL DE RECERCA
PROMOCIÓ 2018-2020

EVOLUCIÓ DELS PERSONATGES FEMENINS A DISNEY

PSEUDÒNIM: L'OCELL FÈNIX
2N BATXILLERAT B
BARCELONA 22 DE GENER DE 2020

ÍNDIX:

1. ABSTRACT	3
1.1. En anglès:	3
1.2. Extracto:	3
2. INTRODUCCIÓ	4
3. BASE TEÒRICA	6
3.1. EL MÓN DE DISNEY	6
3.1.1. La constitució del monopoli de Disney	6
3.1.2. Les set eres de les animacions Disney	7
3.1.3. La influència de la companyia	10
3.2. ELS ESTEREOTIPS I ELS ROLS DE GÈNERE	11
3.2.1. Disney i el patriarcat	12
3.2.2. Primeres aparicions de personatges masculins i femenins	14
3.2.3. Amb quins rols i estereotips Disney representa les dones?	15
3.2.4. Divisió de les princeses Disney en categories	18
3.3. SUFRAGISME	21
3.3.1. Les quatre onades del feminisme amb les seves màximes representants... ..	21
3.3.1.1. Primera onada - Olympe de Gouges	21
3.3.1.2. Segona Onada - Clara Zetkin / Rosa Luxemburg / Emmeline Pankhurst ..	22
3.3.1.3. Tercera Onada - Simone de Beauvoir	23
3.3.1.4. Quarta onada	24
3.3.2. I les dones van poder votar	25
4. HIPÒTESI	26
5. PART PRÀCTICA	27
5.1. Anàlisi dels personatges femenins en les pel·lícules	27
5.1.1. Blancanieves y los siete enanitos	28
5.1.1.1. Caracterització física i psicològica del personatge	28
5.1.1.2. El sexisme del llenguatge	30
5.1.1.3. Context històric	31
5.1.1.4. El test de Bechdel	32
5.1.2. La Sirenita	32
5.1.2.1. Caracterització física i psicològica del personatge	32

5.1.2.2. Sexisme del llenguatge	34
5.1.2.3. Context històric	35
5.1.2.4. El test de Bechdel	36
5.1.3. Mulan	36
5.1.3.1. Caracterització física i psicològica del personatge	36
5.1.3.2. Sexisme del llenguatge	38
5.1.3.3. Context històric	40
5.1.3.4. El test de Bechdel	41
5.1.4. Enredados.....	41
5.1.4.1. Caracterització física i psicològica del personatge	41
5.1.4.2. Sexisme del llenguatge	42
5.1.4.3. Context històric	44
5.1.4.4. El test de Bechdel	45
5.1.5. Frozen.....	46
5.1.5.1. Caracterització física i psicològica del personatge	46
5.1.5.2. Sexisme del llenguatge	47
5.1.5.3. Context històric	49
5.1.5.4. El test de Bechdel	50
6. CONCLUSIONS.....	51
7. BIBLIOGRAFIA	54
7.1. Llibres, articles i dipòsits digitals universitaris.....	54
7.2 Webgrafia.....	55
7.3 Webgrafia de les imatges.....	56

1. ABSTRACT

1.1. En anglès:

In the first Disney movies the female characters were represented as the weak figure that had to be rescued by man. This stereotyped vision of both genders influenced directly the behaviours of the children that watched the movies. Basically, this kind of values only contributed to encourage inequality and create a thought that women only had to worry about marriage and maternity and that man had to be a strong, unsensitive, protector and independent prince. However, over the time the characteristics attributed to the women changed as the feminism and the empowerment took part in.

In this work I want to focus on the evolution of the Disney princesses. In addition, I want to talk about the different roles that Disney assigned to the female characters, as their goals, aspirations, concerns and the way they made their decisions. To sum up, I will identify if nowadays Disney still represent women as they did.

1.2. Extracto:

En las primeras películas Disney, los personajes femeninos eran representados como la figura débil que tenía que ser rescatada por el hombre. Esta visión estereotipada de ambos sexos influía directamente en el comportamiento de los niños que veían las películas. Básicamente, este tipo de valores solo contribuyen a fomentar la desigualdad de género y a crear un pensamiento sobre que las mujeres solo tienen que preocuparse por el matrimonio y la maternidad y en cambio los hombres tienen que ser unos príncipes fuertes, insensibles, protectores e independientes. Sin embargo, con el tiempo los valores atribuidos a las mujeres han ido cambiando a medida que han participado el feminismo y el empoderamiento femenino.

En este trabajo quiero centrarme en la evolución de las princesas de Disney. Además, quiero hablar sobre los diferentes roles que Disney asignó a los personajes femeninos, como sus objetivos, aspiraciones y la forma en que tomaron sus decisiones. En conclusión, comprobaré si Disney aún representa a las mujeres como lo hacían antes.

2. INTRODUCCIÓ

Disney es caracteritza per ser una empresa mundialment coneguda i de gran reconeixement internacional pel seu contingut educatiu, ja que està àmpliament oberta a tots els públics, especialment a l'infantil. I és per això que les pel·lícules Disney són les més vistes pels nens i les nenes en la seva infància però, fins a quin punt Disney representa un model que cal seguir? Ens hem parat a pensar si proporciona el contingut adequat per a transmetre uns valors d'igualtat i justícia entre els menors?

Sovint, aquesta empresa desperta algunes crítiques i certes polèmiques en alguns sectors de la societat pel seu contingut i es qüestiona quin és realment el missatge que Disney exposa als seus espectadors. Aquest assumpte es plantejable, ja que el públic al qual està dirigit es caracteritza per ser innocent i crèdul i és per això que s'hauria d'examinar a fons el seu contingut per així aportar uns valors morals fermes.

La companyia de Disney ha estat activa des dels anys vint i per aquest motiu ha experimentat diferents etapes i moviments des de llavors. Segueix Disney tenint els mateixos ideals des dels seus inicis? Ha canviat la representació de la dona en les seves pel·lícules?

He triat aquest tema perquè des de ben petita m'ha atret el món de Disney. Les seves pel·lícules han estat presents en la infantesa de moltes persones i han acompanyat el seu creixement. Però moltes d'elles estan influïdes pels *estereotips socials* marcats de la societat i això ha afectat la representació dels *rols de gènere*. En la majoria de les pel·lícules Disney, la dona és discriminada i tractada com a desigual. Per aquest motiu, en aquest treball investigaré com aquests cànons han afectat el seu públic, que majoritàriament és infantil, i si han evolucionat amb el pas del temps amb la introducció del feminisme. Analitzaré si realment hi ha hagut una transformació en els personatges femenins i si ha arrelat el concepte de *l'empoderament* de la dona davant els models tradicionals i conservadors de les primeres pel·lícules.

Per aquestes raons, el meu objectiu en aquest treball és respondre aquestes i altres preguntes per saber com Disney ha tractat la qüestió de gènere en les seves pel·lícules. A més, vull analitzar certes pel·lícules Disney des d'una perspectiva feminista per així

determinar les aptituds de certs personatges femenins i observar la seva finalitat en les produccions. En la història, la dona ha estat maltractada i representada com un personatge submís i passiu. A mesura que el moviment sufragista ha tingut més força en la societat, investigaré si Disney ha seguit discriminant a la dona atorgant-li valors classistes i misògins.

Com a font d'informació utilitzaré blogs, llibres, pàgines web, notícies, dipòsits digitals de les universitats i les diverses pel·lícules Disney que vull analitzar per fer una descripció dels personatges femenins i diferenciar les conductes de les antigues princeses amb les d'avui en dia.

Finalment, per raons d'extensió i pel gran nombre de pel·lícules de princeses Disney produïdes, faré una selecció de les princeses més representatives. A més, cal esmentar que anomenaré els títols de les pel·lícules segons el nom amb què es van donar a conèixer quan es van estrenar en el nostre país, o sigui, en castellà i, en canvi, quan em refereixi als noms dels personatges els anomenaré en català per motius de concordança.

3. BASE TEÒRICA

Tal com he dit a la introducció, he fet una recerca de la personalitat i obra de Walt Disney, un breu resum de totes les etapes les animacions Disney i, a més, la influència de la companyia en la societat. Posteriorment he inclòs un apartat sobre estereotips i rols de gènere tot relacionant-los amb les primeres i següents aparicions dels personatges masculins i femenins amb la idea d'estudiar el concepte de princesa Disney i les categories en què la podem anar classificant. Finalment, he resumit les principals etapes del feminisme i fites històriques del sufragisme per tal d'intentar relacionar el moment en què determinades pel·lícules van sorgir i les característiques del personatge femení que les protagonitza.

3.1. EL MÓN DE DISNEY

En aquest apartat estudiaré la història i orígens de la companyia de W. Disney, a més del context sociocultural de l'època en què va viure i es van produir les seves pel·lícules.

3.1.1. La constitució del monopoli de Disney¹

The Walt Disney Company també coneguda simplement amb el nom de Disney és una de les companyies de mitjans de comunicació i d'entreteniment més grans del món. Però abans d'aconseguir ser una de les empreses més exitoses que coneixem va haver de recórrer tot un camí d'obstacles.

Walt Disney junt amb Ub Iwerks, un animador estatunidenc que va col·laborar en el disseny del personatge d'en Mickey Mouse, van haver d'afrontar dos fracassos per així formar el que coneixem actualment com l'empresa d'animació Disney.

Imatge 1*: el logo actual de *The Walt Disney Company*.

El gener de 1920 van fundar la companyia **Iwerks-Disney Commercial Artists**, que lamentablement va ser un fracàs per falta de clientela. Més tard, després d'invertir dos anys adquirint experiència en el **Kansas City Film Ad** van fundar el **Laugh - O - Gram**

---

¹ Extret de: <https://tentulogo.com/disney-la-compania-que-cambio-el-significado-de-infancia-para-siempre/> (juny, 2019).

Films Inc., una companyia especialitzada en l'animació de contes de fades i relats per nens. Malgrat el seu èxit en Kansas, van haver-la de tancar per falta d'ingressos.

Posteriorment, després de traslladar-se a Hollywood, la productora Margaret Wrinkler es va interessar en els curtmetratges d'en W. Disney i el va contractar perquè produís més de l'estil. Gràcies a l'èxit que va suposar la producció *Alice's Wonderland*, un curtmetratge que combinava realitat amb ficció, van donar pas a la fundació de **Disney Brothers' Studio**.

A partir d'aquí, l'empresa Disney va seguir un camí guiat per curtmetratges exitosos fins que van produir la seva primera pel·lícula anomenada *Blancanieves y los siete enanitos*, convertint-se en el *film* més popular de l'època.

3.1.2. Les set eres de les animacions Disney²

Tot i que actualment Disney és un dels monopolis més exitosos i poderosos del món, no sempre s'ha situat en el més alt del mercat i ha tingut tants beneficis com els que obté avui en dia. La companyia com moltes altres, ha tingut males ratxes causades per típics problemes d'empreses, des de carències en l'interès del públic fins a pèrdues econòmiques. I és per això que la trajectòria de les animacions Disney es divideix en set grans eres.

- **ERA DAURADA (1937-1942):** Walt Disney es va convertir en una de les empreses més populars del país (EE. UU.) gràcies a la introducció de noves tècniques d'animació com el so sincronitzat i el *lip-sinc*³ o el procés **Technicolor** amb la desaparició del cine amb blanc i negre. El fet d'introduir les **Silly Symphonies** (animacions amb acompanyament musical sense un personatge estrella) també va ser molt rellevant per a l'èxit de la companyia.

---

² Extret de: <https://www.vix.com/es/cine/189673/las-7-diferentes-eras-de-la-animacion-de-disney>, <https://culturizando.com/la-era-de-plata-el-regreso-triunfal-de-disney-al-cine-tras-la-guerra/> (juny, 2019).

³ *Lip-sinc*: és un terme tècnic que consisteix en fer coincidir els moviments de llavis d'una persona que parla o canta amb unes veus que prèviament han estat enregistrades. Font: Educalingo (juny, 2019).

En aquesta època Disney, va produir els llargmetratges: *Blancanieves y los siete enanitos* (1937), *Pinocho* (1940), *Fantasia* (1940), *Dumbo* (1941), *Bambi* (1942) i *Saludos amigos* (1942).

- **ERA EMPAQUETADA (1943-1949):** Aquesta etapa també es denomina “l’era en temps de guerra”, ja que va ser una de les pitjors èpoques que l’empresa va patir a conseqüència de l’esclat de la **Segona Guerra Mundial**. Molts animadors van marxar cap a la guerra i l’empresa va haver d’abaratir costos per tal de poder tirar endavant.

Les pel·lícules en aquesta era no van ser distribuïdes internacionalment i tampoc van suposar ningun èxit cap a l’empresa nord-americana. Els llargmetratges van ser: *A través de la fuerza aérea a la victoria* (1943), *Los tres caballeros* (1944), *Canción del Sur* (1946), *Música Maestro* (1946), *las aventuras de Bongo, Mickey y las Judías Mágicas* (1947), *Ritmo y Melodía* (1948), *La Leyenda de Sleepy Hollow y el Señor Sapo* (1949).

- **ERA DE PLATA (1950-1967):** O també coneguda com “la postguerra”, es caracteritza pel ressorgiment de l’empresa amb nous èxits de taquilla mitjançant innovacions visuals.

La companyia nord-americana va produir durant aquesta època: *La Cenicienta* (1950), *Alicia en el país de las maravillas* (1951), *Peter Pan* (1953), *La Dama y el Vagabundo* (1955), *La Bella Durmiente* (1959), *101 Dálmatas* (1961), *Merlín el encantador* (1963) i *El Libro de la Selva* (1967).

- **ERA DE BRONZE (1970-1988):** També anomenada “el declivi de Disney” on Walt Disney va començar a experimentar en les seves històries i es va allunyar dels contes clàssics. En aquesta època va ser molt popular el *mètode Xerox*⁴.

Les animacions produïdes corresponents en aquesta etapa van ser: *Los Aristogatos* (1970), *Robin Hood* (1973), *Las Aventuras de Winnie-the-Pooh*

---

⁴ Mètode Xerox: Amb aquesta tecnologia els dibuixos eren escanejats directament, eliminant el procés manual de pintura. Com a conseqüència, reduïa costos i hores de treball. Font: Sensacine (juny, 2019).

(1977), *Los Rescatadores* (1977), *Tod y Toby* (1981), *Taron y el Caldero Mágico* (1985), *Basil, el Ratón Superdetective* (1986) i *Oliver y su pandilla* (1988).

- **EL RENAIXEMENT DE DISNEY (1889-1999):** Es coneix aquesta era per reprendre el succés i l'interès del públic en les animacions Disney i també pel retorn de les adaptacions dels clàssics i les cançons.

Les pel·lícules produïdes a finals de segle van ser: *La Sirenita* (1989), *Los Rescatadores 2: en Cangurolandia* (1990), *La Bella y la Bestia* (1991), *Aladdin* (1992), *El Rei León* (1994), *Pocahontas* (1995), *El Jorobado de Notre Dame* (1996), *Hércules* (1997), *Mulán* (1998), *Tarzán* (1999).

- **ERA DEL POSTRENAIXEMENT (1999-2008):** Aquesta etapa també s'anomena "la segona era obscura" o "era experimental" perquè les pel·lícules Disney produïdes en aquests anys no va ser tan aclamades per la crítica com l'anterior era. A més, en aquesta etapa és particularment notable la disminució de la tradicional animació 2D i el canvi en quant l'estil argumental.

Disney va produir en aquesta època: *Fantasia 2000* (1999), *Dinosaurio* (2000), *El Emperador y sus locuras* (2000), *Atlantis* (2001), *Lilo y Stitch* (2002), *El Planeta del Tesoro* (2002), *Hermano Oso* (2003), *Zafarrancho en el Rancho* (2004), *Chicken Little* (2005), *Descubriendo a los Robinsons* (2007) i, finalment, *Bolt* (2008).

- **RESORGIMENT DE DISNEY (des de 2009 fins a l'actualitat):** També conegut com "el segon renaixement". Disney, com també va fer amb el primer renaixement, va aprendre les tàctiques apreses a l'anterior era i les va afegir en les seves noves produccions aferrant-se als contes clàssics.

Les pel·lícules produïdes per la companyia nord-americana d'aquest moment són: *Tiana i el Sapo* (2009), *Enredados* (2010), *iRompe Ralph!* (2012), *Frozen*

(2013), *Big Hero 6* (2014), *Zootopia* (2016), *Vaiana* (2016), *Coco* (2017), *Aladdin* (2019) i *Frozen 2* (2019).

3.1.3. La influència de la companyia⁵

La raó més adient per la qual Disney és una de les empreses més influents del món es deu a la magnitud de la mateixa empresa. És a dir, quan parlem de Disney no només ens referim exclusivament a les pel·lícules, sinó que també al·ludim als parcs temàtics, llibres, canals de televisió, joguines, roba, etcètera. Així que els espectadors en estar sotmesos contínuament a la propaganda pels mitjans de comunicació, tenen més possibilitats de creure que allò que diu la companyia és “veritat”.

Últimament Disney s’ha estat convertint en un gran imperi a conseqüència de les adquisicions que ha estat obtenint en aquests últims 15 anys. En el 2006 va comprar l’estudi d’animació Pixart, després l’any 2009 es va fer amb l’empresa Marvel i seguidament el 2012 va anunciar la compra de la productora de Star Wars, Lucasfilm. Finalment després d’aconseguir gairebé totes les multinacionals més poderoses que existeixen en l’àmbit del cinema, el 2017 va comprar la Fox, on estava inclosa la sèrie *Los Simpsons*.

En ser conscients de la grandesa de la companyia no ens genera cap dubte que Disney controla el monopoli de l’entreteniment i en conseqüència la conducta dels infants que la consumeixen. Disney es caracteritza per produir *films* per a tots els públics però majoritàriament cap a l’infantil. Aquest fet provoca que la imatge que crea l’empresa es converteixi en un patró per als joves i un model per a seguir de com comportar-se dins la societat. Hauria de Disney posseir tant de control sobre la ment dels nens?

No oblidem que Disney és una empresa, és a dir, el que busca és lucrar-se i treure el màxim profit econòmic d’allò que està oferint als seus consumidors. I a conseqüència d’aquesta intenció, tots els missatges que transmet estan calculats al mil·límetre per tal

---

⁵ Extret de:

http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/126158/1/TFG_Forcadell_Salinas_Anna.pdf, (juliol, 2019)
https://elpais.com/cultura/2019/08/26/actualidad/1566837952_763854.html?id_externo_rsoc=whatsa
pp (juliol,2019).

d'aconseguir un benefici econòmic. Cap missatge és innocent i així és com entren en joc els estereotips i rols de gènere.

3.2. ELS ESTEREOTIPS I ELS ROLS DE GÈNERE⁶

Per tal de poder continuar he de deixar clar què són els estereotips i rols de gènere (encara que més endavant els explicaré amb més detall).

Els **rols de gènere** dictaminen el comportament que hauria de tenir una persona per raó del seu sexe.

Per una altra banda, els **estereotips de gènere** són construccions culturals i socials que divideixen els homes i les dones classificant atributs físics i psíquics en les persones. Això provoca una limitació en el desenvolupament de certes capacitats econòmiques, personals, emocionals, etcètera.

Explicats ja quins són aquests dos termes, aquests poden ser més o menys visibles en la pantalla. És a dir, hi ha missatges explícits on es detecta fàcilment l'estereotip però hi ha d'alguns que són més difícils de detectar. Això succeeix perquè són tan subtils que passen desapercebuts i són captats per mitjans d'estímul per al subconscient. En l'edat adulta és més fàcil identificar-los, ja que ja hi existeix una formació crítica prèvia en la persona mentre que Disney, en ser una companyia que exposa al seu producte a menors, provoca que aquests estereotips romanin en la ment de l'infant fins que són adults.

Tots sabem que la ment dels infants és molt innocent i ingènua, ja que quan estan davant la televisió pensen que quelcom que veuen és normal i no saben diferenciar quin és el contingut adient per a ells. I si estem parlant d'una empresa amb ànim de lucre, és a dir, una multinacional que el seu objectiu és treure un benefici individual, és gairebé un fet que s'estan aprofitant de la credibilitat d'aquests per tal d'enriquir-se.

Però com aconsegueixen arribar a tanta gent? Disney, per tal d'expandir la seva ideologia d'una forma segura i exitosa, inicia una gran campanya de màrqueting, començant per determinar el seu públic objectiu de cada pel·lícula (per a qui va dirigit

---

⁶ Extret de: <http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/ca/estereotips-i-rols-de-genere/introduccio> (juliol, 2019).

el film) i posteriorment, després de recollir les dades, comença una fase de promoció agressiva per tots els mitjans de comunicació. En ser una multinacional exitosa es pot permetre el cost enorme que suposa la seva publicitat.

3.2.1. Disney i el patriarcat ⁵

A la dècada dels anys vint als Estats Units (època en què l'empresa Disney es va començar a consolidar) la dona vivia en una situació de dependència l'home de la casa, limitant-la de qualsevol dret cívic o polític; a més patia restriccions en assumptes com la propietat, l'herència, el desenvolupament de professions i el treball assalariat. La societat esperava la domesticitat de les dones per així preservar la desigualtat i la superioritat dels homes. Se les atribuïa l'única identitat i funció de mares i esposes, i havien de mantenir un bon ambient domèstic a casa.

A diferència de la dona, l'home era representat com a ciutadà, treballador i cap de família a més de proveïdor de l'economia familiar i únic subjecte polític. No va ser fins al 1920 que les dones van aconseguir el dret a vot als Estats Units. Va ser una llarga lluita que va durar tres generacions on el moviment sufragista femení demanava dret a vot i l'educació per a la dona. Fins i tot es va autoritzar abans el dret a vot als antics esclaus negres alliberats que el de les dones.

Les dones estaven a favor i havien participat activament en l'abolició de l'esclavisme, ja que compartien la manca de drets entre els dos col·lectius. Malgrat el suport femení, ells no les van donar la mateixa ajuda, potser per la por que abolissin el dret que recentment havien guanyat.

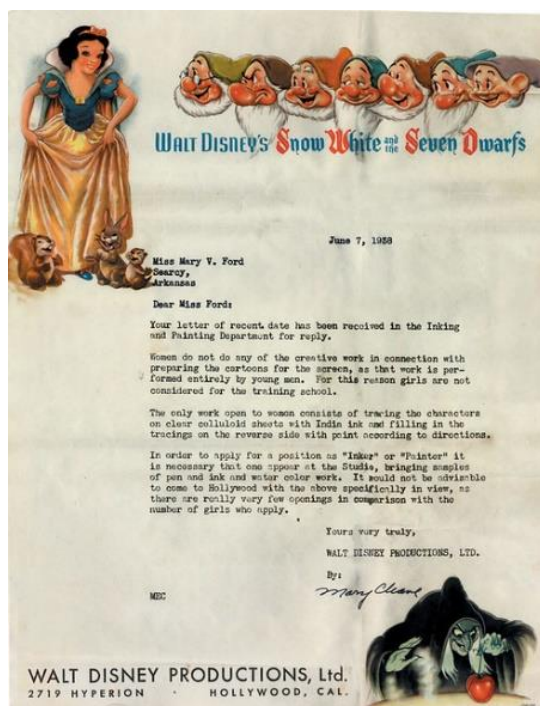
Explicat ja un breu resum de la condició femenina als E.E.U.U., no és tan estrany per l'època que Disney tingués uns ideals masclistes i misògins. Aquest és el cas de la Mary Ford, una dona interessada en el disseny i dibuix de les animacions Disney, que després de fer una sol·licitud de treball a la companyia va rebre aquesta resposta:

“Estimada senyoreta Ford:

La seva recent carta ha estat rebuda pel Departament D'Entitat i Pintura per oferir-li una resposta. Les dones no fan cap de les feines creatives relacionades amb l'elaboració dels dibuixos emesos en pantalla, pel fet que aquesta tasca és duta a terme íntegrament per

homes joves. Per aquesta raó les sol·licituds per part de noies no són ateses per l'escola d'aprenentatge.

L'única tasca oberta a les dones consisteix en el repàs dels personatges en làmines de cel·luloide amb tinta xinesa i acolorir part del revers segons les instruccions.”⁷

Imatge 2*: carta de rebuig cap a la senyoreta Mary Ford.

Aquesta carta va ser escrita el 1938, poc després de l'estrena de la pel·lícula *Blancanieves y los siete enanitos*. D'acord amb el que diu la carta, podem deduir quina era la imatge que els Estudis Disney tenien de la dona i és curiós com el seu primer llargmetratge estava protagonitzat per una dona i, en canvi, no les acceptaven per formar part de l'equip d'animació.

Aquesta situació va començar a canviar a l'arribada de la Segona Guerra Mundial per l'escassa mà d'obra masculina causada per la incorporació en les tropes. Walt Disney va saber aprofitar l'ocasió intentant pagar menys sou a les dones, ja que en aquells temps aquests actes no eren qüestionats.

⁷ Extret de: <https://magnet.xataka.com/un-mundo-fascinante/querida-senorita-ford-no-contratamos-a-mujeres-la-carta-de-rechazo-que-mando-disney-en-1938> (juliol, 2019).

Ara que tenim una primera visió del comportament del líder d'aquesta gran empresa no és sorprenent que en Walt Disney fos una persona reservada i amb pensaments conservadors. També era una persona bastant presumptuosa a qui li agradava acaparar tot el crèdit de les seves pel·lícules sense reconèixer l'esforç dels seus animadors.

La seva política de treball es caracteritzava per llargues hores de feina i retribucions salarials als grups de feina més eficients i millor qualificats. Això creava un alt grau de competència entre els treballadors i un malestar en la feina per a ells.

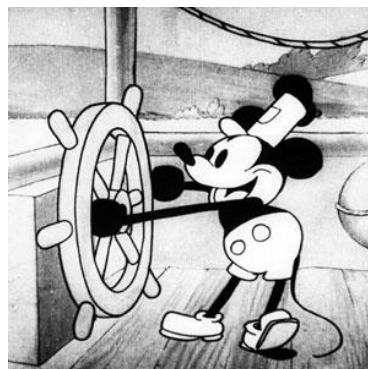
Tenint en compte totes les aptituds i accions que el director i productor de Disney va fer, era Walt Disney la persona indicada per transmetre uns valors d'integritat i igualtat entre els joves que la consumien? Òbviament la visió de la figura femenina avui en dia ha canviat molt des que el feminisme ha tingut més força, però tot i això la falta d'informació sobre aquest tema pot acabar produint alguns tòpics que desequilibren la balança novament.

3.2.2. Primeres aparicions de personatges masculins i femenins⁸

Les primeres aparicions es van concretar en el Mickey i la Minnie Mouse, uns animalets amb emocions humanes que vivien aventures junts i es van fer molt populars en l'època.

En primer lloc, en Mickey Mouse és un personatge d'animació creat a mitjans dels anys vint pels estudis Disney. En els seus primers anys de vida es caracteritzava per ser un personatge entremaliat, malcriat i amb actituds agressives i cruels. Tot això, l'èxit que va suposar aquest personatge va ser mundial.

Al pas del temps es va convertir en un personatge més amable, bonàs, valent, intel·ligent i pacient on el seu valor era protegir i defensar la Minnie. Així que era considerat com un heroi entre la multitud. En canvi, la Minnie es limitava ser presentada com la companya sentimental d'en Mickey.

Imatge 3*: primeres animacions d'en Mickey Mouse.

---

⁸ Extret de: Fonte, Jorge, Todo empezó con un ratón, T&B editores, Santa Cruz de Tenerife, 2004, 92.

Encara que en les seves primeres aparicions la definien com un personatge histèric i violent, amb el temps es va transformar en un caràcter més passiu. Arribant a ser el premi guanyat per en Mickey en recompensa pels seus esforços.

Walt Disney va afirmar en una entrevista que, depenent de la història de cada curt, la Minnie passava a ser la dona del Mickey o la seva parella. És a dir, en la majoria de les seves escenes el seu únic objectiu era utilitzar els seus trucs per a conquerir el Mickey i així mostrar la seva feminitat. Així que aquest personatge només passava ser rellevant quan es tractava de qüestions amoroses.

Els estudis Disney va rodar 130 curts i 3 llargmetratges on apareixia el ratolí, mentre que la ratolina només va aparèixer en 70 curts i en la majoria el seu paper era molt secundari i estereotipat.

3.2.3. Amb quins rols i estereotips Disney representa les dones?⁹

Com hem pogut veure abans, els rols de gènere són les suposades conductes que hauria de tenir cada sexe dins d'una societat, mentre que els estereotips són les imatges generalitzades que té un col·lectiu sobre un altre. Dit això, em dedicaré a comentar tots els rols i clixés marcats que la gran multinacional ha atribuït a les seves produccions. Molts dels estereotips fixats de la productora van venir acompanyats de la visió de la primera figura femenina, la Minnie. Gràcies a les aptituds i vestimenta que Disney la va atribuir en els primers curtmetratges, van servir de patró per a dissenyar les següents Princeses Disney.

Imatge 4*: primer pla de les princeses Aurora, Ventafocs i Bella.

⁹ Extret de: <https://www.fotogramas.es/noticias-cine/a25560100/principes-disney-lista-personajes-peliculas/>, http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/126158/1/TFG_Forcadell_Salinas_Anna.pdf, http://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/35888/TFG_F_2018_257.pdf?sequence=1&isAllowed=y (juliol, 2019).

Abans de començar, caldria incidir en el fet que aquest prototip de princesa ha col·laborat a seguir perpetuant l'estereotip de gènere en les dones. És a dir, a mostrar la imatge, aptituds i comportament de les princeses com una aspiració i idealització femenina.

Primerament si ens fixem en la caracterització física d'aquestes princeses, podrem notar una gran semblança entre elles, ja que totes elles són de trets occidentals, pell blanca, faccions marcades, atractives, joves, amb cintura de vespa i caminen de puntetes. Això és així, ja que l'empresa s'inspirava en com caminaven les ballarines i en si la seva constitució física per a les seves princeses. No va ser fins a mitjans dels anys vuitanta que van deixar d'utilitzar a les ballarines de ballet com a únic model d'animació. Aquest clixé físic creat va produir que totes aquelles noies entre el públic que no posseïssin aquestes característiques patissin possibles complexos sobre el seu cos.

Amb això no vull dir que les dones som les úniques tancades en una gàbia d'estereotips, ja que els homes tampoc se'n lliuren. El patró masculí representat en els prínceps Disney era reduït principalment a la fortalesa i tots ells també posseïen una caracterització occidental molt similar: amb faccions marcades, alts, atractius, atlètics, etcètera. No cal fixar-se molt en el fet que els personatges masculins que no tenien un cos normatiu (baxets, grassonets o amb algun defecte) mai no eren els protagonistes i mai no eren desitjats per ningú. No hauria Disney d'educar els seus joves amb una imatge d'acceptació sobre els seus cossos?

Respecte als rols de gènere, Disney associa els personatges masculins amb la virilitat, l'heroisme, determinació, valentia i força. I és precisament aquesta virilitat la que està relacionada amb l'acció física, ja que en els clàssics Disney són els encarregats de marcar la trajectòria de la història i els qui han de rescatar la princesa en mans de l'antagonista de la pel·lícula. És curiós com, tot i encara no ser el protagonista de la història i havent aparegut en escasses escenes, siguin els responsables del desenvolupament de la història.

Per l'altra part, l'actitud de les princeses Disney és totalment oposat, ja que es limiten a ser nenes bones, innocents, obedients, porugues, dolces, belles i fràgils. L'objectiu d'elles en la pel·lícula és fer un paper de bona esposa i mare amb l'única responsabilitat

de fer les tasques domèstiques de la casa, tot i ser representades de classe alta on se suposa que disposen d'un servei, i esperar que un príncep que gairebé no coneixen les rescati de la seva situació d'indefensió o de penúria. Això ens mostra d'elles la manca de qualitats d'independència, lideratge, rebel·lia, empenedoria i capacitat intel·lectual que tenen. Les úniques que en mostren d'algun tipus d'inquietud per a la lectura són la Rapunzel (*Enredados*, 2010) i la Bella (*La Bella y la Bestia*, 1991), cosa que és preocupant, ja que a les nenes petites se les ha d'ensenyar justament aquests valors i no els de ser presumides i sensuals per tal d'aconseguir els seus objectius (que vindrien a ser en les pel·lícules, el matrimoni).

Un altre tema que cal tractar és com, a diferència del masculí, el personatge femení es mostra més en l'àmbit privat que en social. Fent sempre les tasques de la casa i voltada sempre d'animals, amb els quals es relaciona més que amb qualsevol altre personatge. Fins i tot els animals intervenen en les seves decisions, aconsellant-la o prevenint-la d'algun tipus de perill.

Imatge 5*: Blancaneus voltada d'animals

Aquest comportament podria degradar-les de categoria, ja que els animals són considerats intel·lectualment com inferiors i se'ls presenta com a iguals davant les princeses.

Per la mateixa raó, mai no veurem un príncep amb un animal d'acompanyant, ja que són presentats com éssers superiors i la sensibilitat o la tendresa no figura en les seves qualitats. També és precisament curiós com en molts casos les princeses són captivades, raptades i silenciades pels seus familiars o pel seu futur marit. Un exemple vindria a ser *La Bella i la Bestia* (1991).

Malgrat l'evolució social que la dona va viure, se la seguia *cosificant*¹⁰ i encasellant en un ambient masclista. És a dir, se l'admirava com a objecte de desig per la seva bellesa i

---

¹⁰ *Cosificant* : fer ús de la imatge femenina per a finalitats que no la dignifiquin ni com a dona, ni com a ésser humà. La forma més freqüent és la cosificació sexual que consisteix en convertir-la en un objecte sexual a disposició de l'home. Font: Talleres por la Igualdad (juliol, 2019).

no pas pel seu intel·lecte. Això és tota una mostra de superficialitat a més que, quan finalment es casaven i tenien fills, la dona feia el paper de cuidadora mentre que qui jugava, treballava o els ensenyava era l'home.

És veritat que a mesura que ha passat el temps la balança s'ha anat igualant com per exemple a *Brave* (2012) o a *Mulán* (1998), ja que moltes de les noves princeses han deixat anar molts dels estereotips marcats sobre la visió tradicional de la dona, però cal fixar-se també que un dels *films* més revolucionaris, *Frozen* (2013), l'Anna segueix seguint uns clixés bastant marcats en ser un personatge ingenu, innocent i enamoradís i des del principi de la pel·lícula deixa ben clar que el seu objectiu és trobar l'amor. Encara que per l'altra part l'Elsa sigui independent i lluitadora, el personatge de l'Anna dona alguns passos enrere quant a la visió de gènere.

3.2.4. Divisió de les princeses Disney en categories*¹¹

En aquest apartat he volgut classificar la conducta de les princeses en 5 grups

- **Les submises:** aquest grup està compost per les primeres princeses Disney que van existir en la història de Disney: la Blancaneus (*Blancanives y los siete enanitos*, 1937), la Cenicienta (1950) i l'Aurora (*La Bella Durmiente*, 1959). Es caracteritzen principalment per tenir una iniciativa nul·la i romandre en l'àmbit privat. L'única aspiració que poden arribar a tenir, a part de fer les feines domèstiques, és la de trobar el seu príncep blau i casar-se.

Mai no prenen cap decisió, ja que si es fiquen en algun embolic, no saben com solucionar-lo per compte propi i per tant han de ser rescatades per una tercera persona (normalment un home). A més, un altre tret a ressaltar és que tots els enemics que tenen les odien, ja que les tenen enveja per la seva bellesa i no per cap actitud de coratge o rebel·lia.

Per últim, s'acostumen a enamorar en el primer cop d'ull i una vegada trobat el seu suposat príncep depenen d'ell en qualsevol situació.

---

¹¹ Extret de: https://drive.google.com/drive/folders/1a48_HjNKywWrG5kNTsHVBcKpKvolohWX (juliol,2019).

No cal dir que aquest tipus de princeses estan totalment oprimides i silenciades i representen el model tradicional de la dona en aquella època.

- **Les insurgents:** primerament cal explicar que entre les dues categories n'hi ha una diferència de 30 anys. Això ve fet perquè les pel·lícules llançades després de la primera etapa van ser *films* protagonitzats per animals, cosa que vol dir que no són princeses i per això no les comentaré.

Les protagonistes en aquest apartat canvien radicalment de conducta envers l'anterior, ja que encara que totes segueixen tenint una gran bellesa, és el primer cop que mostren algun tipus d'ambició i iniciativa.

Malgrat que totes les princeses acaben casades al final de la pel·lícula i per tant, relegades a l'àmbit privat, podem dir que el seu procés d'empoderament està a mitges.

Aquest apartat està compost per les princeses: l'Ariel (*La Sirenita*, 1989), la Bella (*La Bella y la Bestia*, 1991) i la Jasmin (*Aladdin*, 1992).

- **Les lluitadores:** hi formen part la *Pocahontas* (1995) i la *Mulan* (1998). Un tret curiós d'aquestes dues protagonistes, és que tot i ser d'ètnies ben diferents, són representades d'una manera molt similar com a americanes exòtiques. És a dir, conserven el seu color de pell però són caracteritzades d'una manera molt occidental.

A diferència dels anteriors, aquestes no accepten que cap príncep les rescati i lluiten fins al final per tal d'aconseguir el que volen. Tot i que tenen ambició i interessos propis, hi ha apareixen traces de sexisme quan els homes segueixen sent el centre de la seva història. Per exemple, la trama de la *Pocahontas* va lligada al seu enamorat i la *Mulan* se'n va a la guerra per així protegir el seu pare. Cal dir que només té credibilitat quan està disfressada d'home.

- **Les contemporànies:** les princeses Disney que corresponen a aquest grup són la Tiana (*Tiana y el Sapo*, 2008) i la Rapunzel (*Enredados*, 2010).

Tal com va passar en el grup de les insurgents, també hi ha una diferència de nou anys entre el grup anterior. A conseqüència d'això, es veu un canvi

important en la caracterització de les princeses, però la principal raó és que Disney va comprar Pixar en el 2006 i aquest va participar en la imatge de les noves princeses. El fet de tenir nous productors va renovar la seva aparença i l'efecte audiovisual de les pel·lícules.

Seguidament podem observar que en aquests dos films les princeses tenen poder de decisió i conseqüència dels seus actes. Les característiques principals que se les atribueix són la consecució de somnis, la rebel·lia, l'ambició, perseverança, etcètera. Un exemple podria ser el caràcter autodidacte el qual posseeix la Rapunzel en estar tancada en una torre o les ganes que té la Tiana en voler obrir el seu propi restaurant. Malgrat tots els seus esforços, es veuran obligades a rebre l'ajuda d'un home perquè sense ells no aconseguirien els seus objectius.

Imatge 6*: Rapunzel llegint al llit.

Imatge 7*: Tiana treballant al restaurant.

- **Les empoderades:** per últim, aquest grup està compost per la princesa Mèrida (*Brave*, 2012) i la princesa Elsa (*Frozen*, 2013). Les dues últimes categories tenen característiques molt semblants excepte que aquest grup té una actitud més *sororitària*¹². És a dir, creen germanor i llaços fraternals entre les dones i no depenen de cap home en qualsevol situació. A més de tenir un procés d'empoderament, posseeixen una forta vàlua individual a l'hora d'afrontar els problemes que se les presenten. Presenta l'inici del trencament del patriarcat i de la imatge estereotipada i tradicional de la dona. Per exemple, és el primer cop que veiem que les princeses no acaben casades.

---

¹² *Sororitària*: es refereix a la germanor i fraternitat entre les dones en les qüestions socials de gènere. Font: Significados (juliol, 2019).

3.3. SUFRAGISME¹³

El liberalisme i la societat industrial no va suposar cap avenç en la situació política, econòmica i legal de les dones. A més, les dones no podien accedir a una educació superior, ja que la societat suposava que era massa responsabilitat per a elles. Tot això va provocar un moviment reformista polític, econòmic i social que recercava el sufragi femení i en conseqüència la igualtat de drets entre els dos gèneres.

3.3.1. Les quatre onades del feminisme amb les seves màximes representants¹⁴

Actualment, existeix un debat que disputa dues teories sobre quina cronologia de les onades feministes és la més encertada. La primera, el corrent anglosaxó, assegura que només hi ha tres onades i que aquest moviment es va iniciar a meitats del segle XIX. Mentres la segona, defensa l'existència d'una quarta onada i que el sufragisme va néixer junt amb la Il·lustració al segle XVIII. Aquesta segona hipòtesi ha estat investigada a través d'estudis teòrics del feminisme i serà la que em servirà de guia en aquesta secció.

Així que havent aclarit això, en aquest apartat em dedicaré a comentar per punts els fets més rellevants de totes les onades que han contribuït a fer que avui en dia l'*escletxa de gènere*¹⁵ sigui cada cop menor. A més destacaré la conducta de diverses dones que han format part en les reivindicacions dels drets femenins.

3.3.1.1. Primera onada – Olympe de Gouges

El moviment sufragista es va iniciar a finals del segle XVIII després del desenllaç de la Revolució Francesa quan es va redactar la Declaració dels Drets de l'Home. Aquesta publicació va ser el detonant que va originar la llarga lluita contra la desigualtat de drets, ja que poc temps després l'**Olympe de Gouges** (pseudònim de Marie Gouze) va redactar

---

¹³Extret de: <https://sites.google.com/site/historiaweb2/historiadelmundocontemporáneo/el-movimiento-sufragista> (juliol, 2019).

¹⁴ Extret de: <https://www.cjb.cat/regeneremnos/teoria-feminista/historia-del-feminisme/>, https://www.clarin.com/entremujeres/genero/mujeres-feminismo-ola-feminista_0_N-yPg4mar.html, <https://politocracia.es/feminismo/olas-del-feminismo/> (agost, 2019).

¹⁵ *Escletxa de gènere*: sorgeix de les desigualtats existents entre homes i dones en qualsevol àmbit, en relació amb el nivell de participació, accés a oportunitats, drets, poder i influència, remuneració i beneficis, control i ús dels recursos, que els permeten garantir el seu benestar i desenvolupament humà
Font: Viquipèdia (agost, 2019).

la Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana, un manifest de disset articles que defensava la idea que la dona «*Neix lliure i roman igual a l'home en drets*»¹⁶

L'objectiu principal era assolir la igualtat de drets civils i poder gaudir de les mateixes oportunitats a l'hora d'estudiar i treballar.

3.3.1.2. *Segona Onada - Clara Zetkin / Rosa Luxemburg / Emmeline Pankhurst*

La segona onada va ocórrer durant el segle XIX i a principis del segle XX i se centrava principalment a aconseguir el dret a vot femení.

Les dones en aquesta època van començar a ser activistes en la política i van aconseguir el dret a béns propis i al salari. També es proclamen lliure pensadores i sorgeix el concepte de *l'emancipació de les dones*¹⁷. En aquest període de temps les dones comencen a conduir, publicar i accedir a estudis superiors lliurement. Finalment el 1893, Nova Zelanda es declara com el primer país amb sufragi universal.

Imatge 8*: Clara Zetkin amb Rosa de Luxemburg.

Un fet que va marcar un abans i un després va ser la publicació de **la Declaració de Sentiments** a la conferència de Nova York el 1898. Aquest document va donar ressò a la condició femenina i a la seva situació.

Les dones més representatives de la segona onada van ser: **Clara Zetkin**¹⁸, una dona socialista alemanya considerada com la precursora del Dia Internacional de la Dona (8 de Març), per haver-ho proposat durant el **Congrés Internacional de les Dones Socialistes** el 1910; **Rosa de Luxemburg**, una referent polonesa, jueva i comunista; i

---

¹⁶ «*Neix lliure i roman igual a l'home en drets*»¹⁵: <https://www.diariosur.es/sociedad/cinco-mujeres-impulsaron-20180122153055-nt.html>, (agost, 2019).

¹⁷ *L'emancipació de les dones*: també conegut com alliberament femení, és un terme que es refereix al procés històric pel qual les dones han reivindicat el seu rol social per assolir la igualtat política, professional, legal, familiar i personal. Font: Significados (juliol, 2019).

¹⁸ Clara Zetkin: «Totes les dones sigui com sigui la seva posició, haurien d'exigir la llibertat política com a mitjà per a aconseguir una vida més lliure». Extret de: <https://www.mujaresenlahistoria.com/2012/03/la-mujer-trabajadora-clara-zetkin-1857.html> (gener, 2020).

finalment l'**Emmeline Pankhurst**¹⁹, una dona que considerava que les tàctiques passives i els discursos moderats no resultaven suficients per aconseguir la igualtat de gènere. És a dir, ella i les seves seguidores (anomenades **sufrajettes**) van començar una política d'accions violentes cap a la societat que les oprimia. Finalment el 1918, el Parlament Britànic va aprovar una llei que permetia el dret a vot femení això sí, per a les dones majors de 30 anys.

3.3.1.3. Tercera Onada - Simone de Beauvoir

Aquesta onada, situada en els anys seixanta del segle XX, és coneguda per haver introduït noves vies de lluita contra la dona com a estereotip sexual en la comunicació, publicitat i l'art. També es lluita per un canvi de valors i es va més enllà de l'anteriorment assolit és a dir, es vol suprimir en si la idea del *patriarcat*²⁰. Es tracten temes com la violència femenina, la sexualitat, el divorci, l'avortament, etcètera sota el lema "*El que és personal és polític*"²¹.

Aquest període de temps va ser crucial, ja que va ser l'inici de revolució sexual amb la introducció de la píndola anticonceptiva (1956) i amb l'arribada de la nova moda amb minifaldilles.

S'incorpora també el *feminisme decolonial*²² i s'introdueixen nous debats on les dones de diferents races, religions o ètnies es manifestaven comentant que no se sentien representades pel model de feminisme hegemònic, blanc i occidental construït fins llavors.

Pel que fa a Anglaterra es redacten noves mesures legislatives favorables per la dona com la baixa de maternitat i protecció contra l'acomiadament en estat d'embaràs. A més, es comença a denunciar la violència de gènere i s'introdueixen mesures contra les

---

¹⁹ Emmeline Pankhurst: «Som aquí, no perquè som infractores de la llei; som aquí en els nostres esforços per convertir-nos en creadores de la llei». Extret de: <https://citas.in/autores/emmeline-pankhurst/> (gener, 2020).

²⁰ *Patriarcat*: tipus d'organització social on el poder i l'autoritat de la família o grup social recau sobre l'home. Font: Significados (agost, 2019).

²¹ "*El que és personal és polític*": <https://www.muylhistoria.es/contemporanea/fotos/las-olas-del-feminismo-a-lo-largo-de-la-historia/9> (agost, 2019).

²² *Feminisme decolonial*: corrent feminista sorgit a Amèrica Llatina que dóna importància a la intersecció dels conflictes de sexe/gènere, classe i raça, relacionant-los amb les categories culturals imposades pel colonialisme, que qüestiona el feminisme occidental. Font: Viquipèdia (gener, 2020).

violacions. Conseqüentment, a la dècada dels 70 els Estats Units s'aproven 71 lleis de protecció dels drets de la dona que a poc a poc s'expandeixen arreu d'Europa.

Simone de Beauvoir²³ va ser la màxima representant d'aquesta onada i principal defensora de l'avortament. També va assegurar que la dona al llarg dels anys sempre s'havia definit respecte a alguna cosa (dona, filla, etc.) i és més va declarar que «*Les característiques en les que s'identifica a les dones no es venien donades per a la seva genètica, sinó per com havien estat educades i socialitzades*»²⁴.

3.3.1.4. Quarta onada

Aquesta última onada és distingida principalment per la introducció de la sororitat com a terme, és a dir, la creació de lligams de fraternitat basats en la solidaritat i germanor entre les dones. L'objectiu principal és acabar amb la competitivitat femenina i incentivar l'ajuda i la cooperació sense prejudicis.

Altrament la dècada situada al segle XXI té rellevància, ja que intenta acabar amb patriarcat heteronormatiu que exclou al col·lectiu *LGTBI*²⁵, lluita per defensar la llibertat sexual i la lliure decisió sobre ser mare o no. A banda d'això també denuncien els *micromasclimes*²⁶, la violència de gènere, l'esclatxa salarial i el sexisme en els mitjans de comunicació.

Totes aquestes discussions s'han pogut debatre arreu del món gràcies a Internet, ja que ha permès la globalització i la visibilització del problema. El ciberfeminisme ha fet possible el coneixement de diverses opinions mitjançant les xarxes socials i el suport de la causa entre persones que poden estar vivint a milions de kilòmetres de distància.

---

²³ *Simone de Beauvoir*: «Ningú és més arrogant cap a les dones, més agressiu o desdenyós, que l'home que es preocupa per la seva virilitat». Extret de: <https://www.elle.com/es/living/ocio-cultura/g21740952/simone-beauvoir-frases/?slide=1> (gener, 2020).

²⁴ «*Les característiques en les que s'identifica a les dones no es venien donades per a la seva genètica, sinó per com havien estat educades i socialitzades*»^{*19}: <https://psicologiaymente.com/reflexiones/frases-simone-de-beauvoir> (agost, 2019).

²⁵ *LGTBI*: Lesbianes, Gais, Bisexuals, persones Transgènere i Intersexuals. Font: Significados (octubre, 2019).

²⁶ *Micromasclimes*: tipus de violència indirecta i no física que un grup social dominant exerceix sobre un altre dominat. (font: Politocràcia (agost 2019).

3.3.2. I les dones van poder votar²⁷

La dona des d'una visió tradicional i religiosa s'ha dedicat a mantenir un bon ambient familiar i a complaure el seu marit. Amb la introducció de la **Il·lustració** i més endavant amb desenvolupament de les idees impulsades pels revolucionaris francesos la situació va canviar. Nova Zelanda va ser el primer país a concedir el dret a vot a les dones a finals del segle XIX (1893) i posteriorment a inicis del segle XX, països com Austràlia (1902), Finlàndia (1906) o Noruega (1913) van seguir els seus passos i van aprovar aquesta llei. Tot i que va ser un gran avenç, les dones encara no podien presentar-se com a candidates a les eleccions ni tenien cap mena d'accés a cap càrrec polític. Més tard, el 6 de febrer de 1918 el Parlament Britànic va aprovar una llei sufragista que concedia a les dones el dret a vot en les eleccions això sí, havien de ser majors de 30 anys.

La situació va fer un gir inesperat amb l'aparició del conflicte armat a la **Primera Guerra Mundial (1914-1919)**. L'esclat de la Gran Guerra va provocar la necessitat d'incorporar a la dona mon laboral per a contribuir en *l'economia de guerra*²⁸. El paper que van adoptar les dones va ser fonamental durant la guerra, ja que van substituir tots els homes que es van mobilitzar al front. Treballaven com a infermeres de ferits de guerra o bé, com a treballadores en les fàbriques d'armament i municions.

El desenllaç de la Gran Guerra va donar pas a l'inici del **període d'entreguerres (1919-1939)**, on la població femenina després d'haver-se incorporat al treball va despertar la necessitat de tenir una independència econòmica, i gràcies a aquesta lluita en molts països van començar a obtenir el dret a vot. Aquest va ser el cas de Polònia, Irlanda o Hongria. També va ocórrer un canvi del sistema polític a favor del sufragisme a l'Alemanya de Weimar (1919) i a Àustria (1920).

Als Estats Units el vot femení no es va convertir en una realitat fins al 1920 i en el cas d'Espanya les dones van poder votar per primera vegada en les eleccions el 1933, a la Segona República.

---

²⁷ Extret de: <https://www.naciodigital.cat/noticia/131907/dones/van/comencar/votar> (agost, 2019).

²⁸ *Economia de guerra*: Quan un país està involucrat en un conflicte bèl·lic, aquest normalment disminueix la seva inversió en altres sectors de l'economia i focalitza el seu finançament en la militància amb la intenció d'obtenir la victòria. Font de: Lifeder (gener, 2020).

4. HIPÒTESI

La situació de les dones ha anat canviant profundament al llarg dels anys i en especial en el desenvolupament del segle XX. Per aquest motiu, seria lògic pensar que ja no es reflecteix de la mateixa manera la imatge de la dona en el cinema. Per això em plantejo si des de la fundació de la companyia de Disney el 1923 fins a l'actualitat, s'han anat modificant els valors transmesos pels personatges femenins a mesura que el moviment feminista ha tingut més força.

Vull observar a més si aquests valors han evolucionat amb prou rapidesa pel que fa als esdeveniments i canvis produïts o si han progressat amb més retard.

5. PART PRÀCTICA

En aquest apartat comentaré quatre pel·lícules Disney des d'una perspectiva feminista, tot seguint el perfil psicològic i físic de les protagonistes femenines, el moment de la història sufragista en què es van produir i si contenen un guió misogin.

5.1. Anàlisi dels personatges femenins en les pel·lícules

En aquest apartat del treball, analitzaré quatre pel·lícules Disney ordenades de forma cronològica segons l'estrena: *Blancanieves y los siete enanitos* (1937), *La Sirenita* (1989), *Mulan* (1998), *Enredados* (2010) i *Frozen* (2013). Cal esmentar que el motiu de la tria és per què cadascuna correspon a una etapa diferent de les set eres de les animacions Disney i d'aquesta manera em permet identificar si hi ha hagut evolució en les princeses Disney.

Investigaré sobre els costums, clixés, objectius i finalitat dels personatges principals femenins i a més analitzaré el comportament i les aptituds que adopten les princeses a l'hora de prendre decisions en el *film*.

Dividiré cada pel·lícula en quatre apartats: primerament investigaré sobre la caracterització física i psicològica del personatge; en segon lloc, parlaré del sexisme del llenguatge (si n'hi ha); a continuació parlaré sobre el context històric de cada producció i, per últim, investigaré si cada pel·lícula passa el *test de Bechdel*²⁹.

Però precisament què és el test de Bechdel? És una prova per avaluar si el guió d'una pel·lícula compleix els requisits per evitar l'esclatxa de gènere. Aquest mètode va ser ideat per l'Alison Bedchel, una animadora que va publicar una tira còmica en el diari "The Rule" el 1985 sobre la representació justa de la dona en la indústria del cinema. La prova té tres requisits:

1. Han d'aparèixer mínim dues dones.
2. Han de tenir nom.

---

²⁹ Extret de: <https://conotrosojosblog.wordpress.com/2016/04/13/representacion-poco-fiel-el-test-de-bechdel/> (setembre, 2019).

3. I en algun moment, han de tenir una conversa on la temàtica no sigui d'homes.

Imatge 9*: Vinyeta escrita per Alison Bechdel.

5.1.1. Blancanieves y los siete enanitos

Com ja he dit abans, aquest *film* és el primer llargmetratge de la companyia Disney, per tant, correspon a l'era d'or (1937-1942), etapa on W. Disney va començar les seves produccions utilitzant tècniques com el *lip-sinc* o el procés Technicolor.

5.1.1.1. Caracterització física i psicològica del personatge

Blancaneus és una noia de 14 anys que, com bé indica el seu nom, té la pell tan pàl·lida com la neu. Disney en representar la princesa es va guiar en l'ideal de bellesa de l'antiga Grècia³⁰: pell blanquinosa, ulls grans i marrons, boca i galtes vermelles, nas petit, llargues pestanyes, cabell negre i ondulat darrere del cap, pit petit, proporcions harmòniques, cos prim, cintura de vespa i totalment depilada.

³⁰ Extret de: <https://www.historiesdeuropa.cat/2015/10/02/els-canons-de-bellesa-a-lantiga-grecia-i-roma/> (setembre, 2019).

A més de ser una noia atractiva, sap cantar melodiosament. Se la descriu com a una dona ingènua, pura, poc racional, innocent i guiada pels seus sentiments. Disney en aquesta pel·lícula ens ha volgut mostrar el seu ideal perfecte i tradicional de “dona”. És a dir, una noia eficaç en l'àmbit domèstic i sense cap mena d'ambició a part de trobar l'home dels seus somnis el qual s'enamora en pocs segons i l'entrega el seu cor sense ni tan sols conèixer.

Imatge 10*: pla sencer de la Blancaneus.

La protagonista, en ser una noia innocent i no tenir molta experiència en l'exterior, viu situacions difícils com per exemple, accepta una poma enverinada d'una desconeguda. Aquest acte fa referència en què una dona no té suficient criteri per prendre decisions i que no pot estar sense supervisió masculina, ja que sense protecció és difícil que superi les adversitats.

La princesa en cap moment mostra cap capacitat intel·lectual o afició a part de netejar la casa. A més, tot i ser la protagonista no pren cap paper rellevant en la trajectòria de la història, és a dir, tota la sèrie d'esdeveniments que li succeeixen originen arran de l'enveja que la seva madrastra li té. Aquest odi generat no és pas pel seu judici, ja que com he dit abans, no en mostra cap sinó per la seva bellesa. La princesa, per tant, estaria classificada dins del grup de *les submises*, ja que no pren cap decisió i totes les situacions que viu són per pura mala sort i no per conseqüència dels seus actes.

Blancaneus encarna el rol de serventa en arribar a la caseta dels set nans, ja que en comptes d'ensenyar-los a mantenir l'ordre ho fa per ells netejant la casa i cuinant. A més, adopta un rol maternal cap als nans llegint-los contes abans de dormir o obligant-los a dutxar-se.

La princesa Disney resulta ser molt compresa entre els animals, els quals l'acompanyen quan normalment està sola i fins i tot l'adverteixen o l'ajuden a decidir. La princesa només adopta un paper igualitari amb ells, cosa que convé destacar perquè ens són presentats com inferiors, el que vol dir que Blancaneus, tot i ser la protagonista, és un personatge sumís i discriminat.

5.1.1.2. El sexisme del llenguatge

En aquest apartat analitzaré algunes de les frases comentades pels personatges en la pel·lícula per esbrinar si el guió té alguna tendència sexista o misògina. Per tal de poder situar el moment de la pel·lícula que estic comentant indicaré entre parèntesis el minut de l'escena.

En primer lloc comentaré l'escena on la protagonista arriba per primera vegada a la caseta dels set nans i es troba totes les habitacions completament desordenades i brutes. Ella en adonar-se, immediatament diu: “¿Creéis que su madre...? (se asusta al pensarlo)

Imatge 11*: Blancaneus amb els set nans.

¡A lo mejor no tienen madre!” (17’00”). Aquest fragment presenta la dona com la responsable de l’ordre de la casa. La princesa, en veure que no hi ha cap mena d’ordre o d’higiene en les habitacions, en comptes de pensar que els nans són desordenats i necessiten fer neteja, ho associa amb la manca d’una mare.

Més tard, quan els nans finalment s’adonen que Blancaneus està dormint en un dels seus llits es queden atònits. Aquesta, al despertar-se, diu per tal de no marxar d’allà: “Si dejáis que me quede os limpiaré la casa, fregaré, coseré y también cocinaré” (37’30”). Així que sense rumiar-ho molt els nans la deixen quedar, ja que s’estava oferint a fer el treball domèstic que ells haurien de fer però que culturalment en aquell moment estava associat amb les dones.

I per últim, analitzaré un dels personatges amb més comentaris misògins de la pel·lícula: en Rondinaire (en *Gruñón* en castellà). Durant el film aquest personatge diu moltes oracions les quals val la pena examinar. Comenta: “Bah, mujeres!” (41’13”), Bah, ya empieza con sus remilgos (43’26”), “Son peores que un dolor de muelas” (58’34”), “Bah, como si lo estuviera viendo: os pondrá lacitos rosas en la barba y os echará ese potingue llamado... ¡perfume!” (43’00”). Aquesta conducta del personatge comença a ser modificada arran del rol maternal que la princesa mostra cap als nans.

Mitjançant aquests comentaris, l'empresa Disney estava construint una imatge discriminatòria cap a la dona atorgant-li uns valors negatius, que des de la meua perspectiva no eren ni apropiats ni educatius.

5.1.1.3. *Context històric*³¹

En el moment que el *film Blancanieves y los siete enanitos* s'estava produint, la lluita sufragista es contextualitzava a la *segona onada*, on les dones es manifestaven activament pel vot femení. Anys més tard, després d'aconseguir als Estats Units aquest dret fonamental (1920) semblava que la imatge de la dona evolucionava.

Tot i això, Disney en la seva primera pel·lícula mostrava al personatge femení a l'ombra del masculí i sense cap actitud emprenedora o autònoma. Però quin era el motiu pel qual Disney va crear la imatge de la Blancaneus tan conservadora? Això va ser conseqüència d'una sèrie d'actes socials i econòmics que va patir el país.

Primerament, després del desenllaç de la Primera Guerra Mundial (1918), totes aquelles dones que van ser inserides en l'àmbit laboral per la manca de treballadors van haver de marxar per així contractar novament als homes que havien tornat del front militar.

L'incentiu cap a la dona per abandonar l'àmbit laboral va augmentar amb l'arribada de la Gran Depressió (1929), ja que se les acusava de robar els llocs de treball de l'home. Per tal d'assegurar-se que marxessin es van crear tota una sèrie de mites com, per exemple, que el treball femení provocava la separació familiar, l'abandonament del cònjuge i l'augment de la taxa de mortalitat infantil. Una altra fal·làcia va ser que la universitat era productora de dones solteres.

Conseqüentment, Walt Disney en ser un amant del seu país i amb pensaments conservadors sobre el model d'home americà, va voler transmetre tota una sèrie de valors tradicionals en el seu primer *film Blancanieves y los siete enanitos*, per tal promoure els matrimonis i naixements al país després de l'alta taxa de mortalitat causada en la Primera Guerra Mundial (1914-1918).

---

³¹ Extret de: http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/126158/1/TFG_Forcadell_Salinas_Anna.pdf (setembre, 2019).

5.1.1.4. El test de Bechdel

TEST DE BECHDEL	
REQUISITS	HO COMPLEXIX
1. Hi apareixen dues dones?	Sí
2. Tenen nom?	No
3. Tenen una conversa la qual no tracta d'homes?	Sí

En la pel·lícula *Blancanieves y los siete enanitos* hi apareixen dos personatges femenins: la *Blancanieves* i la reina, per tant, compleix la primera condició. Seguidament, entaulen una conversa on el tema principal és la persuasió de la bruixa cap a la protagonista perquè es mengi la poma enverinada (1'10''00''). Malgrat complir dos requisits mai ens deixa explícit el nom de la reina, cosa que vol dir que la pel·lícula no passa el test de Bechdel.

5.1.2. La Sirenita

Aquesta pel·lícula estrenada l'any 1989 està situada a l'era del *renaixement de Diney (1889-1999)*, etapa on la companyia va reprendre l'èxit i l'interès del públic.

5.1.2.1. Caracterització física i psicològica del personatge

La princesa Ariel és la germana menor de les set filles del rei Tritó. És una noia de 16 anys de pell blanquinosa amb la cara llarga i afilada, el cabell llarg ondulat roig, els ulls grans blaus amb llargues pestanyes, el nas i la boca petita, els llavis vermells i la veu melodiosa. La seva constitució és prima, té la cintura de vespa, el pit mitjà i una llarga cua de sirena de color verd blavós.

Imatge 12*: pla sencer de Ariel

D'altra banda, en relació amb la seva conducta, l'Ariel és innocent, inquieta, aventurera, delicada, dolça i fàcil de manipular. Per tant, pertany al grup *les insurgents*. La protagonista mostra una gran obsessió pel món humà, ja que col·lecciona una gran quantitat d'objectes mundans i somia en tenir cames i experimentar per ella mateixa el que és ser humana. Tot així, el seu sobreprotector pare no accepta cap relació amb l'exterior (13'12''), cosa que la porta

en diverses escenes a mostrar una actitud rebel i escapar-se d'ell encara que després en Tritó s'assabenti sempre.

Una vegada més, la princesa i el príncep Èrik no necessiten més que un cop d'ull per enamorar-se'n, primer l'Ariel en veure'l al vaixell mentre explorava (20'16'') i més tard tots dos a la riba del mar després que ella el salvés l'enfonsar-se el seu vaixell (25'50''). Tanmateix, és el primer cop que veiem que el personatge femení és el que rescata el masculí i no a la inversa.

Tot i aquest avenç, és curiós com la raó per la qual deixa tota la seva vida enrere és un amor espontani que la fa fins i tot, deixar-se manipular per l'Úrsula fent un pacte intercanviant la seva pròpia veu per unes cames, per així, trobar al seu príncep blau i passar la resta de la seva vida amb ell. De manera que, l'epicentre de la seva vida i el rerefons de la presa de decisions és al voltant d'un personatge masculí.

En conseqüència l'objectiu de la protagonista al llarg de la pel·lícula és conquerir a l'Èrik mitjançant les seves "qualitats femenines" sense el recurs de la veu. A mesura que avança la història es veu en situacions difícils a causa dels contratemps o enganys per part de l'Úrsula, ja que aquesta mostra un gran odi pel rei del mar perquè li va robar el tron en el passat. Per tant, es venja contra la seva filla, ja que pel fet de ser una dona, jove i innocent, la considera una presa més fàcil que el seu poderós pare.

Sobre la qüestió anterior convé ressaltar que fins a les últimes eres, Disney caracteritzava els malvats d'una forma obscura, a més d'animar-los amb formes obeses (Úrsula a *la Sirenita*), tètrics (Claude Frollo a *El Jorobado de Notre-Dame*), grotescs (Clayton a *Tarzan*), prepotents (Gastón a *La Bella y la Bestia*) o deformes (la reina disfressada de bruixa a *Blancanieves y los siete enanitos*). Mentre que tots els personatges que seguien un determinat cànon de bellesa o de comportament eren representats com els herois i heroïnes. Aquesta imatge creava una sèrie de prejudicis negatius referint-se que tot el no convencional és dolent i secundari i tot lo convencional bo i heroic.

5.1.2.2. Sexisme del llenguatge

En primer lloc començaré amb l'escena on l'Ariel, per estar a la superfície, s'oblida d'anar al concert del seu pare on havia d'actuar. Aquest enfadat, li diu al cranc Sebastià: "Ariel necessita una constante supervisión y alguien que la vigile para que no se meta en problemas" (14'16"). Què volia dir el rei del mar? És que potser l'Ariel en ser representada com "la més rebel" no és capaç de cuidar-se ella sola?

Més tard, mentre l'Úrsula negocia amb la princesa amb la finalitat d'enganyar-la conversen: "Pero si me convierto en humana, debo dejar a mis hermanas y a mi padre" on l'antagonista li respon: "Es cierto... pero tendrás a un hombre" (42'25"). Aquest fragment afirma la realitat de les dones en aquella època on la finalitat més important de les quals era aconseguir una estabilitat acompanyada d'un home sense tenir en compte les seves arrels o família. Seguidament ho acompanya amb una cançó on explica que per conquistar el seu estimat i tenir cames haurà d'entregar-li la seva veu:

"No olvides que tan solo tu belleza es más que suficiente
Los hombres no te buscan si les hablas
No creo que los quieras aburrir [...]
Verás que no logras nada conversando
Al menos que los pienses ahuyentar" (43'14")

Imatge 13*: l'Úrsula convencent a l'Ariel

No cal esmentar, el missatge totalment misogin i superficial de la lletra, que promou un discurs silenciador cap a la dona indicant que la seva opinió no és necessària si no vol acabar desemparellada. Tot així s'ha de tenir en compte que l'Úrsula ho fa per robar-li la seva major virtut i dur a terme la seva venjança però, malauradament, això no desfà el significat de la cançó.

Altrament, és curiós com en la mansió de l'Èrik tots els personatges femenins són serventes i els masculins en canvi, tenen un paper de més responsabilitat o importància. Fins i tot en una pràctica relacionada amb el sexe femení com és cuinar, quan es tracta de cuina de prestigi, és representada amb un home, com a la pel·lícula amb el xef Louis. Qui en una escena on es baralla amb el Sebastià per cuinar-lo comenta: "Sal de ahí,

cangrejo, y pelea como los hombres” (54’43’’) on ressalta el fals mite del sexe dèbil referint-se al gènere masculí com a més vàlid.

Per últim, cal tornar a dir que L’Ariel no parla en la meitat de la pel·lícula i aquest fet no sembla de rellevància per l’Èrik, és a dir, s’enamora d’ella gairebé sense haver conversat només perquè és atractiva. A més que l’Ariel tot i considerar-se una jove aventurera i rebel després de casar-se, es relega a l’àmbit privat.

5.1.2.3. Context històric³²

La Sirenita (1989) és una pel·lícula situada a la *tercera onada feminista*, que es coneix per ser un període on la dona s’interessa pels estudis per així optar a un treball. A conseqüència de la introducció en el món laboral, la natalitat disminueix i les feines domèstiques es comencen a repartir. A més, amb

Imatge 14*: l’ Ariel empolainant-se el cabell

l’inici de la revolució sexual es canvien les formes de vestir i es modernitzen les minifaldilles i els tops. Amb això, podem veure una clara referència a l’Ariel amb el seu tipus vestimenta on es ressalten les seves corbes i amb la seva actitud desobedient cap al seu pare i la seva capacitat resolutiva dels seus propis problemes. Com, per exemple, l’evitar que un tauró els mengi a ella i al Flounder (8’17’’).

En aquest període també es comença a lluitar contra la dona com a estereotip sexual en la comunicació, publicitat i l’art. Tot i això, Disney ha optat per animar un personatge que és vigilat constantment per figures masculines. Primer pel seu pare, després pel Sebastià, que, malgrat ser un cranc, representa ser el seu guardià i protector i, finalment, l’Èrik. A més que seguint l’ideal de la companyia de Disney, l’Ariel també s’empolaina³³ el cabell per causar bona impressió al príncep com la Blancaneus.

³² Extret de: <https://www.slideshare.net/SociologiaInfantilUam/trabajo-sociologia-blog-42867195> (novembre, 2019).

³³ Empolainar: arreglar-se. Font de: SoftCatalà

5.1.2.4. El test de Bechdel

TEST DE BECHDEL	
REQUISITS	HO COMPLEX
1. Hi apareixen dues dones?	Sí
2. Tenen nom?	Sí
3. Tenen una conversa la qual no tracta d'homes?	No

En la pel·lícula *La Sirenita* hi apareixen nou personatges femenins més les serventes de manera de compleix la primera condició. Seguidament compleix a mitges la segona, ja que totes tenen nom menys les dones que treballen al castell. D'entre les que especifiquen el nom hi trobem l'Ariel, l'Ursula i les sis germanes de la protagonista l'Attina, l'Alana, l'Adella, l'Aquata, l'Arista i l'Andrina. I per últim, tot i haver-hi un gran nombre de personatges femenins no hi ha cap escena on no parlin d'un home. Per tant, no passa el test de Bechdel.

5.1.3. Mulan

Aquesta pel·lícula estrenada l'any 1998 està situada a l'era del *renaixement de Disney (1889-1999)*, etapa on la companyia va reprendre l'èxit i l'interès del públic.

5.1.3.1. Caracterització física i psicològica del personatge

Mulan és una jove xinesa de 16 anys i única filla de la família Fa. La seva constitució és prima, té el cabell llarg, llis i negre que més tard se'l talla, els ulls negres i esquinçats, el nas petit, la boca mitjana amb llavis naturals, la cara ovalada i pàl·lida, té la cintura estreta i el pit petit.

Cal esmentar, que l'empresa d'animació en aquesta era del *renaixement de Disney*, va incloure nous cànons de bellesa orientals en les pel·lícules de *Pocahontas* (1995) i *Mulan* (1999). Tot i això, els trets facials de les protagonistes encara mantenen una caracterització molt occidental.

Imatge 15*: pla sencer de Mulan

Seguidament, en relació amb la conducta del personatge la podríem classificar en el grup de *les lluitadores*, ja que és una noia valenta, *maldestra*³⁴, forta, independent, audaç i

³⁴ Maldestre: ser un desastre, no tenir gaire habilitat per fer les coses. Font: Diccionari.cat.

decidida a salvar el seu pare. Davant l'alarma de guerra i la convocatòria dels guerrers més joves de cada família, la jove no dubta en cap moment en prendre el lloc del seu pare, el qual no es troba en les condicions de combatre.

Aquesta pel·lícula mostra en el seu màxim exponent una societat estereotipada i sexista on la deshonra més gran d'una dona és desobeir el seu futur de mestressa de la llar i la de l'home no complir la seva obligació d'anar a la guerra. Mentre les dones de la seva edat es preparen i entrenen per així honrar la seva família trobant un home i casant-se, Mulan mostra des del primer moment una disconformitat sobre el rol que se la imposa i sobre el destí que suposadament ha de tenir. Així que davant la situació en què citen al seu pare per anar a la guerra, el desobeeix a ell i a les lleis imperials xineses (ja que les dones no podien anar a combatre), es talla el cabell, agafa la seva armadura i marxa cap a l'exèrcit.

L'objectiu de la jove al principi del *film* és enganyar amb la seva astúcia i enginy els guerrers xinesos per tal que no la descobreixin. A mesura que avança la història veiem com els seus interessos canvien cap a aconseguir la victòria contra els Huns, els quals venç en moltes ocasions gràcies a la seva vàlua personal i intel·ligència. És en aquest procés on descobrim el costat més guerrer i independent de la Mulan, el qual fa que al final de la pel·lícula salvi la Xina de la invasió dels Huns.

Imatge 16*: la Mulan disfressada d'home conversant amb en Mushu i en Crick-Kee.

La protagonista posseeix al llarg de la història ple poder de decisió i la seva opinió és escoltada perquè està disfressada d'home. En el moment en què és descoberta, és rebutjada pels seus companys.

No obstant ser una jove autònoma ens podem fixar que l'epicentre de la seva vida són els homes. A l'inici entossudint-se³⁵ per salvar el seu pare i al final amb el capità Li Shang, amb el qual desenvolupa una relació amorosa que no floreix fins al final. És curiós com,

---

³⁵ *Entossudint-se*: persona que s'entesta a tenir la raó o a fer una cosa d'una determinada manera malgrat els avisos d'altri. Font: SoftCatalà.

tot i considerar-se una jove que no accepta el seu deure imposat com a dona, decideix tornar a casa després de la seva aventura i relegar-se un cop més a l'àmbit privat.

5.1.3.2. Sexisme del llenguatge

Primerament cal destacar, que la pel·lícula és una crítica a la societat masclista i misògina de l'època on hi encara dominava la *dinastia Wei*³⁶ a la Xina. Se'ns mostra una diferència abismal entre correspondre a una determinada classe social i també a un gènere. Així com ho veiem reflectit en la cançó que canten a la protagonista mentre l'empolainaven: *Nos vas a brindar honor:*

“Debes ser especial
Calmada, obediente, muy servicial
Gusto fino y figura ideal [...]
Con armas, el varón
Con hijos, la mujer” (5'52'')

En aquest fragment podem veure una notòria distinció entre les aptituds esperades en les dones (afecte, dedicació, servei) i els homes (valor, força, destresa). Cadascun d'ells ha de complir el seu rol per tal de no deshonorar la seva família, la qual cosa significa per a elles casar-se amb un home elegit per la *matrimoniera*³⁷ i per ells, representar el seu país en cas de guerra. Consegüentment Mulan, durant la cançó mostra una expressió facial de desconcert ja que sap que no encaixa en el seu entorn. Aquest sentiment de no pertinença augmenta més tard amb l'escena quan la jove canta *Mi reflejo* (11'28'') on mostra que el reflex que veu no és la imatge que ella ha escollit, ja que no vol casar-se i que mai no serà la filla que els seus pares esperen.

Imatge 17*: Mulan tallant-se el cabell.

³⁶ La dinastia Wei: va ser una dinastia xinesa pertanyent al període dels Tres Regnes (184-283 d. C.). Font: Viquipèdia (octubre,2019).

³⁷ Matrimoniera: persona que concertava els matrimonis. Font: Diccionari.cat.

Més endavant, en decidir substituir al seu pare en l'exèrcit i desobeir-lo, es talla el cabell en un acte rebel amb la seva espasa (18'03'') i marxa demostrant un cop més que no vol seguir el model dona tradicional.

Seguidament, quan és acceptada l'exèrcit, és rebutjada pels seus companys, ja que la veuen dèbil, i tot que el seu superior li comenta "Sobras ya, te irás de aquí" (38'33''), la jove segueix entrenant fins que es torna la més audaç i forta dels seus companys. Aquesta escena trenca el fals mite sobre el sexe dèbil, mostrant que una dona pot ser igual o fins i tot més vàlida que un home. Un altre fet que cal ressaltar és l'opinió dels homes envers la conducta i utilitat que imposaven a les dones en aquella època i la crítica que Disney va fer en aquest aspecte. Tot això succeeix mentre l'exèrcit marxa cap a la guerra cantant *Mi dulce y linda flor*:

“(Hombres) Da igual como ella pueda ser o como vista
Pero al guisar que sea una artista [...]
(Mulan) Eh... cabeza aguda y gran saber
¿Juiciosa para hablar?
(Hombres) ¡Noo!” (45'41'')

Com podem veure, la cançó ens ensenya tot una sèrie d'estereotips marcats que discriminaven la dona com a un objecte de servei i constant dedicació per a ells sense cap mena d'ambició o intel·lecte.

A mesura que avança el film arriba el moment en què Mulan és descoberta després de ser ferida en una batalla. Els soldats en adornar-se que és una dona es queden tan bocabadats que fins i tot el conseller imperial, Chi-Fu, demana la pena de mort. No obstant això, el capità Shi Lang decideix perdonar-la i expulsar-la de l'exèrcit: “Una mujer, [...] ¡sucia traidora! [...] máximo castigo” (1'00'25''). Mulan, malgrat tenir un moment de desconsol, on considera que ha fallat en la seva oportunitat de demostrar la seva valia, no es dona per vençuda, ja que observa que els Huns no havien estat totalment derrotats.

Finalment en acabar la pel·lícula i després de derrotar el líder dels Huns ella sola, l'emperador de la Xina li ofereix un alt càrrec en el seu Consell que la jove no accepta dient: “Creo que ya he estado mucho tiempo lejos de casa” (1'14'13''). Així que després

que l'emperador li regalés amb gratitud l'emblema real i l'espasa de Shan Yu, líder de l'exèrcit del Huns, retorna a casa.

5.1.3.3. Context històric³⁸

Mulan va ser l'última princesa Disney de la dècada dels 90, cosa que la situa a finals de *la tercera onada feminista*. És en aquest període on es comença a veure més visibilització dels drets femenins i es planteja l'abolició del patriarcat. Però és principalment la idea que la sufragista Simone de Beauvoir defensa que les característiques associades a la dona són fruit de la seva educació o socialització i no pas per genètica. Disney, recollint aquestes dades, crea una pel·lícula criticant els rols atorgats a la societat de l'època i animant un personatge femení autònom que no encaixa en el seu entorn.

Seguidament, en aquesta etapa també va fer ressò el feminisme decolonial. La grandària d'aquest assumpte va quedar reflectit en les produccions Disney on en aquesta dècada, es van estrenar dues pel·lícules amb protagonistes d'ètnies ben diferents (*Pocahontas*, 1995 i *Mulan*, 1889). Tanmateix és motiu de controvèrsia la voluntat d'animar personatges d'altres races i en canvi caracteritzar-les de forma occidental.

S'ha d'aclarir també que aquest film va ser una introducció de la marca a la Xina lloc on l'empresa hi tenia grans expectatives. Així va ser que sis anys després del llançament, Disney va obrir el seu primer parc temàtic al continent asiàtic anomenat Disneyland Hong Kong.

Per acabar, *Mulan* malgrat ser una pel·lícula molt revolucionària es queda a la recta final, ja que hi segueixen predominant alguns estereotips amorosos i sobre la llar. La protagonista en acabar el *film* cedeix a les expectatives de l'època relegant-se a l'àmbit privat, tot havent-les rebutjat a l'inici.

---

³⁸ Extret de:

http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/163753/TFG_2015_palopC.pdf?sequence=1
(desembre, 2019).

5.1.3.4. El test de Bechdel

TEST DE BECHDEL	
REQUISITS	HO COMPLEIX
4. Hi apareixen dues dones?	Sí
5. Tenen nom?	Sí
6. Tenen una conversa la qual no tracta d'homes?	Sí

En la pel·lícula *Mulan* hi apareixen tres personatges femenins: la Mulan, la seva mare anomenada Fa Li, i la seva àvia, per tant, compleix la primera condició. Seguidament també compleix la segona, ja que totes tenen nom menys la seva àvia. I, finalment, només hi ha una conversa entre elles que tracta de la tardança de la protagonista (5'58"). Així que, per molt poc, passa el test de Bechdel.

5.1.4. Enredados

Aquesta pel·lícula estrenada l'any 2010 està situada a l'era del *ressorgiment de Disney* (2009 – fins a l'actualitat), etapa també coneguda com "el segon renaixement".

5.1.4.1. Caracterització física i psicològica del personatge

Rapunzel és una jove en la pel·lícula compleix els 18 anys, té la pell blanquinosa, el cabell ros i llarguíssim, els ulls grans i verds, les pestanyes llargues, les galtes rosades, el nas rodó, els llavis naturals, el pit mitjà, és de complexió prima, té el maluc ample i la cintura estreta.

Imatge 18*: pla sencer de Rapunzel

Respecte a la seva situació personal, la Rapunzel és una princesa que quan era un nadó, va ser raptada per la Gothel, una bruixa vella que volia utilitzar els poders de la seva cabellera per així aconseguir la joventut eterna. Així que aquesta, per tal de beneficiar-se'n, tanca la protagonista en una torre remota i amagada, i comença a desenvolupar un paper de falsa mare cap a ella, convencent-la de què el món és cruel i voltat de persones que només volen aprofitar-se'n de la seva virtut. Els anys passen, i la jove, tot i viure en un espai tancat, és descrita com una noia plena d'energia, intrèpida, valenta,

intel·ligent, curiosa sobre el món exterior i que passa el seu temps llegint, pintant, cuinant i jugant amb el Pascal, un camaleó. Per tant, podríem classificar la nostra protagonista dintre del grup de *les contemporànies*.

El divuitè aniversari de la Rapunzel s'acosta i ella plena de valor, decideix demanar-li a la seva sobreprotectora mare si pot fer realitat el seu somni, sortir de la torre per veure els fanalets que només apareixen el dia del seu aniversari. Aquest fet succeeix, encara que la Rapunzel ho desconegui, per commemorar la filla perduda dels reis. L'objectiu de la jove durant el *film*, serà la persecució del seu somni, cosa que provocarà que després de ser prohibida un cop més de veure les llums flotants, s'escapi de la torre amb un jove lladre anomenat Flynn Rider que topa sense voler amb l'amagatall de protagonista.

Tot i que sense el Flynn, la Rapunzel no hauria arribat al seu objectiu, ja que aquest fa la funció de guia, la protagonista mostra una gran iniciativa i presa de decisions en proposar al lladre el pacte d'orientar-la a canvi de retornar-li la seva tiara robada que la protagonista confisca. La parella la qual acaba enamorant-se, té una relació de companyonia que va evolucionant progressivament a amor. Per tant, podem afirmar que no experimenten un amor a primera vista de les princeses clàssiques sinó un de més real.

Cal assenyalar que durant la seva aventura, experimenta un procés d'alliberament acompanyat de remordiment i culpa per haver desobeït la Gothel, ja que malgrat ser un personatge manipulador i controlador és l'únic referent matern que la jove ha conegut. La jove en el procés descobreix tot un món diferent del que la seva suposada mare defineix i finalment s'adona que és la filla perduda del regne, de la seva pròpia identitat i de la de l'egoista Gothel.

5.1.4.2. *Sexisme del llenguatge*

La pel·lícula *Enredados*, tal com hem pogut veure, és un *film* que no conté llenguatge sexista gràcies al context històric en què està situat, el qual més endavant esmentaré. Més aviat, té un guió que potencia la persecució de somnis i trenca amb l'estereotip fals femení sobre que les dones només són vàlides en l'àmbit domèstic. La protagonista per tal de no avorrir-se en el dia a dia, ja que no pot sortir a l'exterior, s'entreté llegint, jugant

als escacs, cuinant, practicant terrisseria, dissenyant roba, etcètera... Tot això ho mostra mentre canta *Quando mi vida va a comenzar*:

“Luego haré puzzles, tirar dardos y galletas,
papel maché, ballet y algo de ajedrez,
alfarería, teatro y hacer velas,
estirar, dibujar, escalar, diseñar
más libros releer [...]” (5’59’)

En segon lloc, la Rapunzel demostra ser una jove decidida, forta i valenta atès que tot i no haver conegut mai cap ésser humà, més enllà de la Gothel, no dubta ni un instant en donar-li una clatellada a Flynn Rider amb una paella, pensant que volia ferir-la, després que es colés en la seva torre (19’30’’). I després de convèncer la seva mare perquè emprengui un viatge de tres dies (23’43’’), també es mostra impassible a l’hora fer-li xantatge per així veure els fanalets (28’04’’). En aquestes escenes, la protagonista mostra que, a més de posseir un gran poder de decisió i independència, no necessita la protecció de ningú.

Imatge 19*: la Rapunzel lligant al Flynn amb el seu cabell.

Val la pena esmentar l’escena on el Flynn fa un intent fallit de convèncer la Rapunzel perquè retorni a la torre quan visiten el restaurant de l’Aneguet Fregit. La intenció d’en Flynn era que la jove s’espantés tant amb els personatges al restaurant, caracteritzats com a pinxos, delinqüents i rufians, que trenqués el pacte. Tot i això, la pel·lícula ens mostra que les aparences enganyen i que un aspecte lleig i aterridor no significa res, ja els defineix com persones sensibles amb somnis com trobar l’amor verdader o ser pianistes, floristes, forners, etcètera. Aquest aspecte també s’aplica a la inversa amb *Frozen* (2013) que més endavant comentaré. Tot això ho clarifiquen en la cançó *Mi sueño es*:

“No soy tan cruel como pudiera uno pensar [...]
Por un día quisiera ser florista
Ünter interiores diseñar
un mimo genial
y las pastas hornear” (39’24’)

A més, cal assenyalar que aquesta cançó mostra uns personatges que trenquen amb la masculinitat fràgil dels homes avui en dia, ja que no s'avergonyeixen de somiar amb l'amor o mostrar sentiments.

Un altre punt important és que gràcies a la intel·ligència i audàcia de la protagonista aconsegueix en diverses ocasions superar les adversitats i salvar-se tant ella mateixa com a en Flynn. Com per exemple, en l'escena on es queden atrapats en la mina després que la presa de fusta es trenqués, la Rapunzel decideix cantar la cançó de *Brilla linda flor* (49'41''), per així il·luminar el seu cabell i d'aquesta manera indicar el camí de sortida.

Tot i això, s'ha d'assenyalar que en el final del *film*, els dos personatges principals es salven mútuament. És a dir, en el moment que la Rapunzel és enxampada i empresonada de nou per la Gothel, decideix fer un pacte per salvar el Flynn a canvi de la seva llibertat, ja que aquest havia estat apunyalat (1'22''13'''). Aquest, per tal de que no visqués empresonada eternament, li talla el cabell abans de ser curat, provocant la pèrdua dels poders de la protagonista (1'24'28''). És en aquest instant, quan la Gothel envelleix tan ràpidament que es converteix en pols, ja que eren els poders de la jove els que la mantenien amb vida (1'24'45''). Finalment, el Flynn es cura gràcies a l'última llàgrima màgica de la jove. No cal dir, el gest d'afecte i d'amor que mostra aquesta escena, d'un amor progressiu i verdader.

5.1.4.3. *Context històric*³⁹

Aquest *film*, el podríem contextualitzar dintre de la *quarta onada feminista*, període en què les dones ens sentim més lliures en quant a l'elecció del nostre futur i posseïm un poder de decisió més elevat sobre la nostra vida.

Malgrat això i havent assolit la incorporació a l'àmbit laboral, la figura femenina segueix sent considerada la màxima responsable dels fills i en moltes ocasions pateix una discriminació a l'hora de ser contractada pel simple fet de ser dona. A més, actualment la bretxa salarial és una realitat on en molts àmbits laborals la dona rep un salari més

---

³⁹ Extret de: <https://www.slideshare.net/SociologiaInfantilUam/trabajo-sociologia-blog-42867195> (gener,2020)

reduït que un home tot i realitzar la mateixa professió. Per aquest i altres motius, el feminisme està lluitant per aconseguir una balança més igualitària.

La pel·lícula *Enredados*, tot i ser un clar exemple d'un dels resultats obtinguts pel moviment feminista, no mostra cap símbol de sororitat, cosa que apareixerà més endavant amb *Frozen* (2013). Tot seguit, la protagonista posseeix en tot moment ple poder de decisió i conseqüència dels seus actes. A més, té un objectiu més enllà de l'amor, tret característic de *les submises*, i el seu desenvolupament personal no gira entorn un home, tret característic de *les lluitadores*.

Imatge 20*: la Rapunzel complint el seu somni de veure els fanalets.

Finalment, malgrat que sense un home no hauria aconseguit el seu objectiu de veure els fanalets, els dos personatges tenen una relació progressiva on eventualment, es converteix en amor.

5.1.4.4. El test de Bechdel

TEST DE BECHDEL	
REQUISITS	HO COMPLEIX
1. Hi apareixen dues dones?	Sí
2. Tenen nom?	Sí
3. Tenen una conversa la qual no tracta d'homes?	Sí

En la pel·lícula *Enredados* (2010), apareixen tres personatges femenins: la Rapunzel, la Gothel i la reina Arianna, la mare de la protagonista. Per tant, és compleix el primer i el segon requisit. És més, la majoria d'escenes que apareixen la Rapunzel i la Gothel parlen de sortir a l'exterior de la torre (12'10'') o de la seva relació (1'17''51'''), per tant, *Enredados* passa el test de Bechdel.

5.1.5. Frozen

Aquesta pel·lícula estrenada l'any 2019 està situada a l'era del *ressorgiment de Disney* (2009 – fins a l'actualitat), etapa també coneguda com “el segon renaixement”.

5.1.5.1. Caracterització física i psicològica del personatge

La princesa Elsa és una jove de 21 anys que viu junt la seva germana menor de 18 anys anomenada Anna al regnat d'Arendelle, Noruega. La seva constitució és prima, té el cabell llarg ros platí i ondulat en forma de trena, els ulls grans i blaus, llargues pestanyes, el nas petit i allargat, la boca i les galtes rosades, la cara arrodonida i pàl·lida, és esvelta i té la cintura estreta.

Imatge 21*: pla sencer de l'Elsa

En relació amb la conducta del personatge, l'Elsa se la descriu com una noia solitària, freda, madura, distant i reservada en conseqüència de la possessió dels seus poders. És a dir, ella és la reina de les neus i la seva habilitat li permet modelar la neu i el gel però com no sap controlar els seus poders màgics, provoca en ella una inseguretats i por irracional de ser un perill que pugui fer mal al seu poble o a la seva pròpia família. Així que amb el temor de convertir-se en un monstre, junt amb l'ajuda dels seus pares es reprimeix ella mateixa i el seu poder tancant-se en una habitació. El fet de no tenir cap contacte amb ningú durant anys fa tornar-se una jove independent i forta amb anhels de sentir-se alliberada i en pau amb si mateixa.

Per aquest motiu, l'objectiu principal d'aquest personatge serà la recerca d'ella mateixa sense la necessitat de veure's acompanyada d'una figura masculina al seu costat. L'Elsa és (apart de la Mèrida a *Brave*, 2012 i la *Vaiana*, 2016) una de les úniques princeses Disney que no s'aferra a l'amor, ja que no mostra gens d'interès per trobar un home amb el qual casar-se. Ella mostra ser una noia lluitadora i autònoma amb interessos propis i un fort sentiment de protecció i amor cap a la seva germana Anna.

La jove, en fugir en la seva pròpia coronació com a reina d'Arendelle després de ser acusada de bruixeria, experimenta un gran creixement personal i d'empoderament.

Aprèn a despendre's i a no contenir els seus poders màgics que durant molts anys la tenien engabiada (deixant anar els guants que retenien). A més posa en pràctica totes les seves habilitats amb total confiança i les accepta com a part d'ella i com a resultat, se sorprèn del poder que pot arribar a tenir creant un castell de gel i fins i tot, vida ja que converteix un ninot de neu en l'Olaf. L'Elsa mostra que malgrat estar sola troba la seva anhelada llibertat.

Aquest personatge el podríem classificar dintre del grup de les *empoderades* atès que posseeix una gran vàlua individual a l'hora de superar les adversitats i total poder de decisió en les seves accions. De la mateixa manera l'Elsa és un gran exemple de sororitat i de fraternitat entre les dones, ja que és l'amor entre germanes el que preval per sobre de tot i el que al final de la pel·lícula salva la seva germana petita Anna. Frozen, per tant, és el primer film de Disney que mostra que la família en realitat és el més important i valuós que posseïm.

5.1.5.2. Sexisme del llenguatge

La pel·lícula *Frozen* es caracteritza per ser un film on el personatge de l'Elsa, trenca completament amb la imatge tradicional de dona estereotipada de l'època. Malgrat aquest avenç, la princesa Anna mostra a principis de la pel·lícula una actitud conservadora en esperar que a la coronació de la seva germana trobi per fi l'amor de la seva vida. Tot això ho expressa mentre canta la cançó *Por primera vez en años*:

Imatge 22*: L'Anna cantant i gronxant-se.

“Voy a conocer a muchas personas
¿Y si encuentro a la persona?

Vestido de gala llevaré
Con pose estudiada esperaré
Sofisticada y tierna a la vez

Y de repente allí estará
Un joven galán se acercará
Y de los nervios me pondré a comer”
(14'30'')

Poc després s'ensopega amb el Hans, un jove príncep que, com a primeres aparences connecten immediatament, es comprometen tot i encara acabant-se de conèixer. És curiós com l'Anna tot i ser de les noves generacions, ens pot recordar al grup de *les insurgents* per la seva actitud enamoradissa, fantasiosa i impulsiva. Deixant-ho de

banda, després de decidir el seu compromís visiten a l'Elsa per a la seva benedicció: "Queríamos vuestra bendición para, para casarnos [...]" (25'58"), on la seva germana respon "¿Casaros? Perdón ¿He oído bien? [...], Anna, espera no te precipites, no se va a quedar el hermano de nadie y nadie se va a casar [...], acabas de conocerle, no puedes casarte" (26'38"). L'Elsa, davant aquesta situació, mostra haver trencat un dels estereotips de gènere posant en dubte el judici que tenien les princeses clàssiques a l'hora de trobar "l'amor". És més, en el moment que l'Anna coneix el Kristoff (un recol·lector de gel que es troba en el seu camí) reacciona de la mateixa manera sobre la seva imprudència: "Espera, ¿te comprometiste con un hombre al que acababas de conocer? [...], ¿Nunca te han dicho no te fíes de los desconocidos?" (40'48"). Amb el desenvolupament de la història l'Anna aprèn que les aparences enganyen i que la persona que considerava "l'amor de la seva vida" només volia aprofitar-se d'ella.

De manera paral·lela, mentre l'Anna i el Kristoff anaven en la seva recerca, l'Elsa demostra el seu costat més lluitador i independent mentre canta la cançó *Suéltalo*:

"Lo quise contener pero se escapó
No dejes que sepan de ti
Que no entren, siempre me dijo a mí
No has de sentir, no han de saber
¿Ya qué más da?" (31''09')

En aquest primer vers, l'Elsa recorda l'esforç fet en portar tota una vida reprimida i trista per tal de no fer mal als seus éssers estimats. Anomena als seus pares, a la por que la dominava i l'aïllament que ha viscut. Altrament cansada de no poder mostrar-se tal com és, es desprèn completament i s'adona que en aquell moment és lliure.

"El temor que me aferraba no me va a hacer volver
Soy libre y ahora intentaré sobrepasar los límites

Ya no hay más reglas para mí por fin[...]

Suéltalo, suéltalo, no volveré a llorar
Aquí estoy, aquí estaré, déjalo escapar [...]

Ya no regresaré, el pasado ya pasó [...] (31''58')

Suéltalo, suéltalo, la farsa se acabó"

Mentre l'Elsa canta, experimenta una gran transformació que la canvia completament i reneix simbòlicament com a una nova persona. Aquest procés d'empoderament fa acceptar-la tal com és amb els seus poders i guanyar confiança en ella mateixa. Arriba al seu punt d'autorealització i a més, veu que té molta més força de la que es pensava.

Imatge 23*: transformació de l'Elsa.

En últim lloc, comentaré l'escena final, on l'Anna busca un remei per trencar el malefici que la seva germana ha provocat accidentalment en ella. La princesa creu que només l'amor vertader que el Hans li té podrà desfer el malefici. En canvi, poc després descobrim que aquest príncep és l'antagonista de la pel·lícula i que mai no havia estimat l'Anna, per tant, ella busca al Kristoff perquè està convençuda que ell la salvarà. Finalment, l'Anna no és salvada per cap home, sinó per ella mateixa en impedir que el Hans assassini l'Elsa. Això ocorre en el minut 1'27"45" on l'Olaf diu: "Solo un acto de amor verdadero puede descongelar un corazón helado". Aquesta escena mostra un gran acte de sororitat i fraternitat on l'Anna independentment del seu estat, anteposa la vida de l'Elsa davant la seva.

Amb tot plegat, la pel·lícula de *Frozen* no conté quasi cap missatge sexista, ja que transmet uns valors adequats per al públic infantil com: la llibertat, la igualtat de tracte, la companyonia, el reconeixement, la seguretat, la sororitat, etcètera; i corregeix molts dels errors comesos en els guions de les antigues pel·lícules Disney. Com per exemple: l'amor cec a primera vista o les falses aparences.

5.1.5.3. Context històric⁴⁰

Frozen està situada en *la quarta onada feminista*, el que vol dir que aquest film està produït en un context històric recent on el feminisme està molt més arrelat que en les generacions passades. Actualment, les dones tenim poder d'elecció sobre el nostre futur i hem guanyat llibertat, respecte professional, estudis i independència econòmica. Tot i

⁴⁰ Extret de: <https://prezi.com/h7o74ejmdav4/disney/> (desembre, 2019).

assolir aquests drets, la balança segueix desequilibrada, ja que encara existeixen aspectes com l'existència de l'escletxa salarial o el rebuig de contractació de les mares o dones embarassades.

Avui en dia el feminisme condemna la *hipersexualització de la dona*⁴¹, l'estereotipació dels dos gèneres i la *masculinitat tòxica*⁴². Es vol transmetre un missatge d'igualtat on homes i dones obtinguin el mateix reconeixement dels seus actes, tractament i oportunitats.

Seguidament, la pel·lícula *Frozen* tot i encara seguir un patró estètic bastant marcat d'una princesa Disney, trenca completament amb el model tradicional de la dona de l'època i ofereix una història principal completament diferent de les pel·lícules antigues. És a dir, la trama no tracta de la recerca de l'amor verdader sinó l'amor fraternal. Malgrat que al principi l'Anna sembla un personatge enamoradís i ingenu, el seu objectiu serà salvar a la seva germana la qual, al llarg de la pel·lícula, es sotmet a un procés d'autoconeixement de si mateixa. No solament transmet valors de tolerància i diversitat sinó que també mostra la sensibilitat dels homes amb el personatge d'en Kristoff. Ho demostra quan comenta: "Voy a llorar" (52'47").

5.1.5.4. El test de Bechdel

TEST DE BECHDEL	
REQUISITS	HO COMPLEIX
1. Hi apareixen dues dones?	Sí
2. Tenen nom?	Sí
3. Tenen una conversa la qual no tracta d'homes?	Sí

En la pel·lícula *Frozen* hi apareixen més de dues dones, entre elles les protagonistes que òbviament no estan mancades de nom, s'anomenen Elsa i Anna. Seguidament, al llarg de la història entaulen més d'una conversa on el tema principal en cap moment és d'homes. En conclusió, no ens sorprèn gens que *Frozen* aprovi el test.

⁴¹ Hipersexualització de la dona: sinònim de cosificació¹⁰

⁴² Masculinitat tòxica: patrons de comportament normalitzats fa dècades que dicten el que un home "ha de ser" per a ser una persona digna i respectable. Font de: Cultura colectiva (gener, 2020).

6. CONCLUSIONS

En aquest treball he pogut aprofundir sobre la productora Walt Disney Company, una empresa fundada el 1923 que avui en dia se la considera una de les companyies de mitjans de comunicació i d'entreteniment més exitoses del món.

No només s'ha convertit en la principal productora de llargmetratges infantils sinó que quan parlem de Disney també al·ludim als parcs temàtics, llibres, canals de televisió, joguines, roba, etcètera. A més, cal esmentar que és una empresa amb ànim de lucre que busca enriquir-se. Per tant, si tenim en compte que cap missatge a la pantalla és innocent, la ment del consumidor hauria de ser prou madura per poder jutjar per ell mateix el contingut. Tot i això, els productes Disney es centren majoritàriament en el públic infantil, cosa que provoca que la imatge que crea l'empresa es converteix en un patró per als joves, ja que són aquests qui són més vulnerables a creure's els missatges dels mitjans de comunicació.

Tot seguit, he investigat quins són els valors que transmeten, ja que aquests repercuteixen directament als infants i, m'he assabentat, com els films són un reflex de la realitat social i cultural del moment. Per tant, no m'ha sorprès com aquests ideals són misògins, tradicionals i masclistes tenint en compte com la condició femenina de l'època era de total dependència de l'home de la casa, limitant-la de qualsevol dret cívic o polític i com l'home era representat com a ciutadà, treballador i cap de casa a més de proveïdor de l'economia familiar i únic subjecte polític.

Tenint en compte el prèviament dit, he volgut introduir-me de ple en el món de Disney, on he descobert que les pel·lícules clàssiques estan impregnades d'estereotips de gènere, cosa preocupant, ja que posteriorment s'exposen als infants. M'he adonat com les primeres princeses tot i ser les protagonistes de la pel·lícula no fan absolutament res per a la trajectòria de la trama, ja que es limiten a ser rescatades pel seu príncep blau. I aquests en canvi, malgrat aparèixer en escasses escenes són els responsables del desenvolupament de la història. Altrament he detectat la importància per a l'empresa que al final es celebri un casament originat d'un amor irreal i a primera vista. D'altra banda és curiós i preocupant com en alguns d'aquests casos les princeses són raptades, captivades i silenciades pels seus familiars o futur marit.

Però he pogut observar que a mesura que el feminisme, un moviment que recercava el sufragi femení i la igualtat de gènere, ha tingut més força, aquests clixés de comportament han anat modificant-se fins a crear cinc grups on les protagonistes es classifiquen segons la semblança de les seves aptituds. Malgrat l'avenç en el caràcter psicològic, m'he adonat que les princeses Disney actuals segueixen tenint un patró físic molt semblant. És a dir, totes posseeixen un cos normatiu amb cintura estreta, cos prim i amb uns trets facials similars.

Així que, per tal de poder comprovar l'evolució del caràcter femení he analitzat quatre pel·lícules pertanyents a moments diferents de l'empresa amb quatre princeses pertanyents a grups totalment diferents. Al llarg del procés he pogut comprovar la meua hipòtesi inicial la qual afirmava un canvi envers els valors transmesos dels personatges femenins des de la fundació de la productora. En un principi no era conscient del grau de missatges misògins que els diàlegs transmetien fins que he investigat les pel·lícules i el seu significat. Però tot i així i tot he pogut veure la notòria diferència entre els clàssics i les últimes pel·lícules que transmeten valors de sororitat, empoderament femení i igualtat de gènere.

Un altre punt a ressaltar és l'etapa en la qual les pel·lícules Disney comencen a passar el test de Bechdel. Així que, després de posar a prova cinc *films* corresponents a diverses etapes de les animacions Disney, podem dir que les princeses que pertanyen dins del grup de *les lluitadores* en l'era del *renaixement de Disney* (1889-1999) són les que comencen a aprovar justament el test. Per aquest motiu, ja que la pel·lícula de *Mulan* (1999) compleix el tercer requisit per una escarida conversa, s'hauria de plantejar que les pel·lícules Disney comencen plenament a no tenir un guió sexista a partir del *ressorgiment de Disney* (des de 2009 fins a l'actualitat) amb el grup de *les contemporànies*. A més, cal esmentar que les reivindicacions feministes van aparèixer amb molta més antelació respecte del moment que les animacions Disney van començar a passar el test de Bechdel.

Finalment he d'esmentar que ha sigut un treball on he tingut a l'abast un gran nombre de fonts d'informació a causa del ressò i importància que té l'imperi de Disney. A més de l'accessibilitat de les seves pel·lícules. A conseqüència de l'anàlisi, la part pràctica ha sigut un treball laboriós per poder identificar tots els diàlegs amb una tendència

masclista així com el perfil psicològic de la protagonista. Això no obstant, a causa de la meva atracció pel món de Disney i l'ajuda personal de la meva tutora no ha suposat cap obstacle.

7. BIBLIOGRAFIA

7.1. Llibres, articles i dipòsits digitals universitaris

Jorge, Todo empezó con un ratón, T&B editores, Santa Cruz de Tenerife, 179.

Forcadell Salinas, Anna [pdf] disponible a:

http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/126158/1/TFG_Forcadell_Salinas_Anna.pdf

Millán Barroso, Pedro Javier [pdf] disponible a:

http://dehesa.unex.es/bitstream/handle/10662/6543/TFGUEX_2017_Corbacho_Bastida.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Escandell Bozada, Marina [pdf] disponible a:

http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/2454/trealu_a2013_escandell_marina_este_reotipos.pdf?sequence=1

Rodríguez Jurio, Yolanda [pdf] disponible a:

http://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/35888/TFG_F_2018_257.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Palop Soriano, Carlos [pdf] disponible a:

http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/163753/TFG_2015_palopC.pdf?sequence=1

Garrido Córdoba i Elena González Jiménez, Alba M^a [pdf] disponible a:

<https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/83829/GARRIDO%20CORDOBA%2C%20ELENA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Cantillo Valero, Carmen [pdf] disponible a:

<http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:masterComEdred-Ccantillo/Documento.pdf>

<http://www.rtve.es/noticias/20180206/lucha-sufragistas-logro-voto-femenino-reino-unido-hace-100-anos/1675121.shtml>

<https://www.fotogramas.es/noticias-cine/a25560100/principes-disney-lista-personajes-peliculas/>

<https://www.elmundo.es/internacional/2018/02/01/5a72eba9e5fdeaff3f8b4606.html>

<https://www.elmundo.es/internacional/2018/02/01/5a72eba9e5fdeaff3f8b4606.html>

https://elpais.com/cultura/2019/08/26/actualidad/1566837952_763854.html?id_externo_rso_c=whatsapp

7.2 Webgrafia

<http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:filopoli-1997-9-1111/pdf>

<http://www.amatorell.com/html/public/portal?showContent=NOTICIES&content=82146>

<http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/ca/estereotips-i-rols-de-genero/introduccio>

<http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/es/glosario/item/92-cosificacion-de-la-mujer>

<http://www.laizquierdadiario.com/Que-significa-LGTBI>

<http://www.sensacine.com/noticias/cine/noticia-18542910/>

<https://citas.in/autores/emmeline-pankhurst/>

<https://culturizando.com/la-era-de-plata-el-regreso-triunfal-de-disney-al-cine-tras-la-guerra/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Brecha_de_g%C3%A9nero

[https://es.wikipedia.org/wiki/Wei_\(reino\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Wei_(reino))

<https://perifericas.es/tercera-ola-del-feminismo/>

<https://politocracia.es/feminismo/micromachismos/>

<https://psicologiyamente.com/reflexiones/frases-simone-de-beauvoir>

<https://sites.google.com/site/historiaweb2/historiadelmundocontemporáneo/el-movimiento-sufragista>

<https://tentulogo.com/disney-la-compania-que-cambio-el-significado-de-infancia-para-siempre/>

<https://www.diariosur.es/sociedad/cinco-mujeres-impulsaron-20180122153055-nt.html>

<https://www.diccionaris.cat/index.php?diccionario=77&empieza=empieza&palabra=maldestre&imprimir=N>

<https://www.elle.com/es/living/ocio-cultura/g21740952/simone-beauvoir-frases/?slide=1>

<https://www.historiesdeuropa.cat/2015/10/02/els-canons-de-bellesa-a-lantiga-grecia-i-roma/>

<https://www.monografias.com/docs/An%C3%A1lisis-de-pel%C3%ADcula-Enredados-desde-un-Enfoque-F3YCBPYMY>

<https://www.monografias.com/docs/An%C3%A1lisis-de-pel%C3%ADcula-Enredados-desde-un-Enfoque-F3YCBPYMY>

<https://www.monografias.com/trabajos94/estereotipos-peliculas-walt-disney/estereotipos-peliculas-walt-disney2.shtml>

<https://www.mujeresenlahistoria.com/2012/03/la-mujer-trabajadora-clara-zetkin-1857.html>

<https://www.naciodigital.cat/noticia/131907/dones/van/comencar/votar>

<https://www.significados.com/emancipacion/>

<https://www.significados.com/patriarcado/>

<https://www.significados.com/sororidad/>

<https://www.softcatala.org/>

<https://www.vix.com/es/cine/189673/las-7-diferentes-eras-de-la-animacion-de-disney>

7.3 Webgrafia de les imatges

Imatges de la portada extretes de: <https://www.rockandpop.cl/2019/07/disney-anuncia-a-la-actriz-que-interpretara-a-la-sirenita-y-desata-polemica/>,
<https://televitos.com/web/estrenos/2017/olaf-otra-aventura-congelada-de-frozen>,
https://www.antena3.com/se-estrena/noticias/primer-a-imagen-sustituto-mushu-remake-mulan-dragon_201911245dda3ced0cf243df81a2ee4b.html

Imatge 1* extreta de: https://logos.fandom.com/wiki/Walt_Disney_Animation_Studios

Imatge 2* extreta de: https://www.abc.es/play/cine/noticias/abci-sale-carta-1938-disney-rechaza-mujer-porque-trabajo-para-hombres-201706161728_noticia.html

Imatge 3 extreta de: <https://d23.com/disney-history/>

Imatge 4* extreta de: <https://www.shopdisney.es/disney/peliculas-disney/princesas-disney>

Imatge 5* extreta de: <http://www.eltipodelabrocha.com/2016/08/clasicos-disney-blancanieves-y-los.html>

Imatge 6* extreta de: <https://www.quora.com/In-the-movie-Tangled-2010-why-did-Gothel-teach-Rapunzel-to-read-books-if-she-needed-her-to-believe-her-tall-tales-on-the-outside-world>

Imatge 7* extreta de: <https://www.denofgeek.com/us/movies/princess-and-the-frog/254868/disneys-the-princess-and-the-frog-deserves-another-look>

Imatge 8* extreta de: https://en.wikipedia.org/wiki/Clara_Zetkin

Imatge 9* extreta de: https://www.eldiario.es/cultura/cine/solo-proyectan-peliculas-pasan-Bechdel_0_487501627.html

Imatge 10* extreta de: <https://www.pinterest.es/pin/303852306091444947/?lp=true>

Imatge 11* extreta de: <http://filmfilicos.com/blancanieves-y-los-siete-enanitos>

Imatge 12* extreta de: <https://www.pinterest.it/pin/428053139580842238/>

Imatge 13* extreta de:

<https://fotografias.antena3.com/clipping/cmsimages01/2017/08/07/CF206B93-F191-47B7-B0FA-5B6B9E074E3A/58.jpg>

Imatge 14* extreta de: https://www.antena3.com/se-estrena/noticias/ariel-influencersirenita-tiene-cuenta-instagram-tiene-mas-likesque_201804275ae2f7d20cf2f3a93872daf6.html

Imatge 15* extreta de: [https://disneyprincesas.fandom.com/pt-br/wiki/Mulan_\(personagem\)](https://disneyprincesas.fandom.com/pt-br/wiki/Mulan_(personagem))

Imatge 16* extreta de:

<http://www.sensacine.com/especiales/cine/especial18500217/?page%3D23%2Ctab%3D0&page=10&tab=0>

Imatge 17* extreta de: <https://www.sweethigh.com/read/mulan-iconic-moments-netflix-062118>

Imatge 18* extreta de: <https://articulo.mercadolibre.com.ar/MLA-754714440-kit-digital-imprimible-apunzel-enredados- JM?quantity=1>

Imatge 19* extreta de:

http://4.bp.blogspot.com/-2WcmeGJWBXQ/Ujgynb-LGnl/AAAAAAAAEEs/iLeMrW8qR4/s1600/tangled_movie_image_02.jpg

Imatge 20* extreta de:

<https://i.pinimg.com/originals/ab/03/b2/ab03b2fd41d079ed880641190ba99003.jpg>

Imatge 21* extreta de: <http://www.innovativestencils.com/frozen-elsa-peel-and-stick-giant-wall-decal/>

Imatge 22* extreta de: <https://style.disney.com/fashion/2016/01/28/we-bet-you-didnt-notice-these-frozen-wardrobe-details/>

Imatge 23* extreta de: <https://www.pinterest.es/pin/119204721361568776/?lp=true>